

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
ІНСТИТУТ ПЕРФОРМАТИВНИХ МИСТЕЦТВ
Кафедра музичного мистецтва**

**Кваліфікаційна робота
На здобуття ступеня «Магістр»**

на тему:

**«ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ САУНДПРОДЮСЕРА В МУЗИЧНІЙ
СТУДІЇ ЗВУКОЗАПИСУ»**

Виконав: здобувач II курсу
магістратури, групи МММ 24-25,
спеціальності 025 «Музичне
мистецтво»

Супруненко Юрій Валентинович

Керівник: канд. пед. наук, доцент,
відмінник освіти України, доцент
кафедри музичного продакшну
Грищенко Валентина Іванівна

Рецензент: кандидат мистецтва,
доцент кафедри музичного мистецтва
естради КЗВО КОР «Академія мистецтв
імені Павла Чубинського»
Левко Вероніка Іванівна

Допустити до захисту
протокол засідання кафедри
№ _____ від _____
Завідувач кафедри

Київ 2025

АНОТАЦІЯ

Супруненко Ю.В. Особливості роботи саунд продюсера в музичній студії звукозапису. Кваліфікаційна робота освітнього рівня – магістр, на правах рукопису. Спеціальність – 025 «Музичне мистецтво» (звуорежисура). Київ, 2025

У кваліфікаційній роботі комплексно досліджено професійну діяльність саунд-продюсера в музичній студії звукозапису. На основі аналізу наукових джерел та практичного досвіду провідних фахівців галузі розкрито історичну еволюцію професії від технічних спеціалістів початку ХХ століття до багатофункціональних фахівців сьогодення. Детально проаналізовано багатогранність функцій саунд-продюсера: творчу (формування звучання, співпраця з вокалістами), технічну (використання студійного обладнання та програмного забезпечення), організаційну (планування та координація процесу звукозапису), комунікативну (забезпечення взаємодії між учасниками проєкту) та маркетингову (створення конкурентоспроможного продукту). Визначено та систематизовано ключові професійні компетенції, необхідні для успішної діяльності саунд-продюсера у сучасних умовах, включаючи музичні, технічні, комунікативні та бізнесові навички.

Особливу увагу приділено структурі та технічному оснащенню сучасної студії звукозапису, детально розглянуто особливості використання цифрових аудіостанцій (DAW), апаратних та віртуальних інструментів обробки звуку. Досліджено специфіку технологій та методів звукозапису при роботі з різними музичними інструментами та вокалом, виокремлено найбільш ефективні підходи для досягнення якісного звучання. Проаналізовано етапи роботи саунд-продюсера над музичним матеріалом від препродакшну до мастерингу, з акцентом на особливості роботи на кожному етапі.

У роботі розглянуто психологічні аспекти взаємодії саунд-продюсера з музикантами та іншими учасниками студійного процесу, виявлено основні виклики такої співпраці та шляхи їх подолання. Досліджено специфіку роботи саунд-продюсера з різними музичними жанрами, визначено ключові характеристики та підходи до звукозапису в залежності від стилістичного напрямку музики. На основі проведеного дослідження розроблено комплексні рекомендації щодо підвищення ефективності роботи саунд-продюсера та оптимізації процесу звукозапису в студійних умовах, які мають як теоретичну цінність, так і практичне застосування.

Ключові слова: *саундпродюсер, студія звукозапису, звукорежисура, музичне продюсування, аудіовиробництво, музична індустрія.*

SUMMARY

Suprunenko Yu.V. Peculiarities of a sound producer's work in music recording studio. Qualification of the work of the Eastern University - master, as a manuscript. Specialty – 025 “Musical Mystery” (sound engineering). Kiev, 2025

A qualified robot comprehensively monitors the professional activity of a sound producer in a current recording studio. Based on the analysis of scientific research and practical evidence from leading fakhivtsev Galusi, the historical evolution of the profession from technical specialists from the beginning of the 20th century to richly functional fakhivtsiv today. The richness of the functions of a sound producer is analyzed in detail: creativity (sound shaping, collaboration with vocalists), technical (studio equipment and software support), organization (planning and coordination of the sound recording process), communication (ensuring interaction between project participants) and marketing (creating a competitive product). Key professional competencies necessary for the successful work of a sound producer in modern minds have been identified and systematized, including musical, technical, communication and business skills.

Particular attention is paid to the structure and technical equipment of the daily recording studio, and the features of digital audio stations (DAW), hardware

and virtual sound processing tools are examined in detail. The specifics of technology and sound recording methods when working with various musical instruments and vocals are explored, and the most effective approaches for achieving a clear sound are reinforced. The stages of work of a sound producer on musical material from pre-production to mastering are analyzed, with an emphasis on the specifics of the work at each stage.

The work examines the psychological aspects of the interaction between a sound producer and musicians and other participants in the studio process, and reveals the main cues of such interactions and their actions. The specifics of the work of a sound producer with various musical genres have been explored, the key characteristics and approaches to sound recording have been identified in relation to the stylistic direction of music. Based on the research carried out, comprehensive recommendations have been developed to improve the efficiency of the work of a sound producer and optimize the sound recording process in studio minds, which have both theoretical value and and more practical stagnation.

Key words: sound producer, recording studio, sound engineering, music production, audio production, music industry.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ САУНДПРОДЮСЕРА	
1.1. Історичний розвиток професії саундпродюсера.....	9
1.2. Роль саундпродюсера в музичній індустрії.....	17
Висновки до розділу 1.....	34
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ САУНДПРОДЮСЕРА В СТУДІЇ ЗВУКОЗАПИСУ	
2.1. Сучасна студія звукозапису: технічне забезпечення та функціональні можливості.....	37
2.2. Технології та методи запису вокалу і основних музичних інструментів	47
Висновки до розділу 2.....	59
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ САУНДПРОДЮСЕРА В СУЧАСНИХ УМОВАХ	
3.1. Психологічні аспекти взаємодії саундпродюсера з виконавцями	61
3.2. Організаційно-управлінська діяльність саундпродюсера в сучасних умовах.....	64
Висновки до розділу 3.....	80
ВИСНОВКИ.....	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84
ДОДАТКИ.....	88

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному світі музична індустрія переживає період глобальних трансформацій, пов'язаних із розвитком цифрових технологій, зміною моделей поширення та споживання музичного контенту, а також еволюцією естетичних критеріїв звучання. У цих умовах особлива роль належить саундпродюсеру, який стає ключовою фігурою у процесі створення звукового продукту. Саундпродюсер сьогодні – це мультифункціональний спеціаліст, що поєднує компетенції звукорежисера, композитора, аранжувальника, менеджера та психолога, забезпечуючи цілісність та високу якість звукового матеріалу.

Незважаючи на зростаючу роль саундпродюсерів у музичній індустрії, їхня професійна діяльність залишається недостатньо дослідженою у вітчизняному науковому дискурсі. Існуючі наукові розвідки здебільшого зосереджуються на технічних аспектах звукозапису (В. Дяченко, В. Рязанцев), історії звукозаписної індустрії (О. Бут, М. Калужський), або окремих аспектах музичного продюсування (І. Гамрецький, Т. Полянський). Комплексний аналіз діяльності саундпродюсера в контексті сучасної студії звукозапису, що включав би технологічні, творчі, комунікативні та управлінські аспекти, здійснюється вперше.

Актуальність дослідження підсилюється стрімким розвитком технологій звукозапису, що вимагають від саундпродюсера постійного оновлення знань та навичок, а також зростанням конкуренції на ринку музичної продукції, що зумовлює необхідність пошуку інноваційних підходів до створення якісного звукового матеріалу. Крім того, в умовах демократизації доступу до засобів звукозапису та поширення домашніх студій, зростає потреба у чіткому розумінні ролі професійного саундпродюсера та його унікальної цінності у процесі створення музичного твору.

Мета дослідження - визначення особливостей професійної діяльності саундпродюсера в умовах сучасної студії звукозапису.

Завдання дослідження:

1. Дослідити історичний розвиток професії саундпродюсера та виявити ключові етапи її еволюції.
2. Проаналізувати сучасне розуміння ролі саундпродюсера в музичній індустрії та розробити компетентнісну модель фахівця.
3. Охарактеризувати технологічні аспекти діяльності саундпродюсера в студії звукозапису.
4. Дослідити методи роботи саундпродюсера з вокалом та різними музичними інструментами.
5. Визначити особливості організаційно-управлінської діяльності саундпродюсера.
6. Проаналізувати психологічні аспекти взаємодії саундпродюсера з виконавцями.

Об'єкт дослідження – професійна діяльність саундпродюсера в музичній індустрії.

Предмет дослідження – особливості роботи саундпродюсера в студії звукозапису.

Методи дослідження обумовлені предметом і метою дослідження. В роботі були використані методи синтезу та наукового аналізу, порівняння та узагальнення, історіографічний, емпіричні, практичні та інші методи.

Наукова новизна - вперше здійснено комплексний аналіз професійної діяльності саунд-продюсера в контексті сучасних технологічних та креативних трансформацій музичної індустрії. Розроблено структурно-функціональну модель професійної діяльності саунд-продюсера, яка відображає взаємозв'язок між технічними, творчими та комунікативними аспектами роботи. Вперше досліджено специфіку діяльності саунд-продюсера в українському музичному просторі, визначено основні проблеми та перспективи розвитку цієї професії в умовах вітчизняної музичної індустрії.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження мають практичне значення для підготовки фахівців у галузі звукорежисури та музичного продюсування. Матеріали дослідження можуть використовуватись для розробки навчальних програм, підручників та посібників з дисциплін, пов'язаних зі звукорежисурою та музичним продюсуванням.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження обговорювались на Всеукраїнській науково-практичній конференції *«Діяльність продюсера в культурно-мистецькому просторі XXI століття : креативність, технології, конструктивізм»*.

Публікація.

1. СупруненкоЮ. В .Особливості роботи музичного продюсера в студії звукозапису: Зб. наукових праць /Упор., наук. ред., відп. за вип.: С.Садовенко. Київ.НАКККиМ, 2025. С.367-371. 412с.

Структура роботи: Кваліфікаційна робота складається зі вступу, основної частини (з трьох розділів та 6-ти підрозділів), висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний обсяг роботи становить 83 сторінок, загальний – 90 сторінок, у тому числі 5 додатки та 54 найменувань використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ САУНД-ПРОДЮСЕРА

1.1. Історичний розвиток професії саунд-продюсера

Сучасна музична індустрія являє собою складну систему взаємопов'язаних професій, кожна з яких відіграє важливу роль у створенні музичного продукту. Розглянемо три основні напрямки продюсування та їх ключові відмінності.

Продюсер, або виконавчий продюсер, представляє бізнесову сторону музичної індустрії. Він відповідає за фінансування проєкту, залучення інвесторів, управління бюджетом та дотримання термінів. До його обов'язків входить найм команди спеціалістів, включаючи музичного продюсера, звукорежисера та музикантів. Продюсер займається маркетинговою стратегією, дистрибуцією, юридичними питаннями та визначає комерційну стратегію релізу.

Музичний продюсер є креативним центром проєкту. Він розробляє концепцію звучання, створює музику, аранжування та біти. Музичний продюсер тісно співпрацює з артистом над мелодіями та гармоніями, приймає творчі рішення щодо вибору інструментів, темпу та структури композиції. Він керує процесом запису в студії та відповідає за художню складову фінального продукту.

Саунд-продюсер представляє технічну сторону музичного виробництва. Він забезпечує високу якість звучання через професійний запис, зведення треків, обробку звуку еквайзером, компресією та реверберацією. Саунд-продюсер виконує мастеринг, працює з акустикою студії та володіє спеціалізованим програмним забезпеченням.

Основні відмінності між цими професіями можна охарактеризувати наступним чином. Музичний продюсер відповідає на питання «що саме грає?», зосереджуючись на творчих аспектах. Саунд-продюсер вирішує

питання «як це звучить?», концентруючись на технічних аспектах. Генеральний продюсер займається питаннями «хто фінансує проєкт і як ми його продаємо?», представляючи бізнесову складову. Ці три напрямки формують цілісну систему створення та просування музичного продукту, де кожна роль є незамінною для досягнення успіху.

Професія саунд-продюсера є відносно молодого в історії музичної культури, проте за короткий період свого існування вона пройшла значну еволюцію, трансформуючись від суто технічної функції до ключової творчої та організаційної ролі в процесі створення музичного продукту. Розуміння історичного контексту виникнення та розвитку цієї професії є принципово важливим для усвідомлення її сучасного стану та перспектив подальшого розвитку.

Початок формування професії саунд-продюсера необхідно розглядати в контексті загальної історії звукозапису, яка бере свій відлік з кінця XIX століття. Винахід фонографа Томасом Едісоном у 1877 році поклав початок ери механічного звукозапису, проте на той час не існувало диференціації професійних ролей у процесі фіксації звуку. Технічні спеціалісти того часу виконували переважно функції операторів обладнання, забезпечуючи фізичний процес запису без суттєвого втручання у творчу складову [1].

Перші десятиліття XX століття характеризувались поступовим ускладненням процесу звукозапису та виникненням необхідності у спеціалізованих фахівцях, які б забезпечували не лише технічну сторону роботи, але й опікувались якістю звучання. У 1920-1930-х роках, з появою електричних систем звукозапису та розвитком радіомовлення, почали формуватись перші студії звукозапису як спеціалізовані просторові та технічні комплекси. Саме в цей період з'являються фахівці, яких можна вважати прототипами сучасних саунд-продюсерів, хоча їхня роль все ще була обмежена переважно технічними аспектами роботи.

Важливим етапом у становленні професії стала ера розвитку джазової музики 1930-1940-х років. Записи джазових виконавців вимагали від

технічних спеціалістів не лише забезпечення якості звуку, але й розуміння музичної специфіки жанру, особливостей імпровізації, динаміки ансамблевого звучання. Це призвело до поступового розширення функціонального діапазону фахівців студій звукозапису, які почали брати участь у прийнятті творчих рішень щодо інтерпретації музичного матеріалу.

Справжня революція в професії саунд-продюсера відбулася в 1950-1960-х роках, що було зумовлено кількома факторами. По-перше, технологічний прогрес привів до появи багатоканального магнітного запису, що суттєво розширило можливості маніпуляції зі звуком [2]. По-друге, бурхливий розвиток популярної музики, насамперед рок-н-ролу, а пізніше рок-музики та поп-музики, створив запит на спеціалістів, здатних не лише зафіксувати звук, але й творчо працювати над його формуванням. По-третє, з'явилися видатні особистості, які своєю діяльністю визначили нові стандарти професії.

Серед представників професії саунд-продюсера особливе місце належить Джорджу Мартіну, чия робота з гуртом The Beatles у 1960-х роках стала еталоном для багатьох поколінь наступників. Мартін продемонстрував, що продюсер може бути не просто технічним фахівцем, а повноправним співавтором музичного твору, який привносить власні ідеї в аранжування, інструментування, звукову обробку. Його новаторські підходи до використання студійних ефектів, експерименти з реверсом, варіспідом, стерео-панорамуванням визначили нові стандарти студійної роботи.

Паралельно з Мартіном важливу роль у формуванні професії відіграли такі фігури як Філ Спектор з його технікою «стіни звуку» (wall of sound), Брайан Вілсон з його інноваційними підходами до багатоканального запису, Том Дауд, який активно впроваджував нові технології у практику звукозапису. Кожен з цих спеціалістів вніс унікальний внесок у розвиток професії, демонструючи різні моделі ролі продюсера – від автократичного контролера всіх аспектів процесу до партнера-співавтора музикантів [3].

1970-ті роки ознаменувались подальшою диференціацією ролей у студії звукозапису та кристалізацією специфічних функцій саунд-продюсера. У цей період остаточно сформувалось розуміння продюсера як мультифункціонального фахівця, який поєднує креативні, технічні та організаційні компетенції. Важливою особливістю цього періоду стала поява авторських стилів саунд-продюсерів, які формували впізнавані звукові характеристики записів. Такі фахівці як Тоні Вісконті, Кен Скотт, Рой Томас Бейкер створювали унікальні звукові світи, що ставали невід'ємною частиною художньої концепції музичних проєктів.

Розвиток прогресивного року та арт-року в 1970-х роках особливо підкреслив роль саунд-продюсера як архітектора складних звукових конструкцій. Робота над концептуальними альбомами вимагала не лише технічної майстерності, але й глибокого розуміння драматургії музичного матеріалу, здатності створювати цілісні звукові наративи. У цей період також почали активно використовуватись аналогові синтезатори та перші цифрові пристрої обробки звуку, що розширило творчий інструментарій продюсера.

Поява панк-року та нової хвилі наприкінці 1970-х років привнесла альтернативний підхід до звукозапису, де акцент робився на безпосередності, енергії, аутентичності звучання. Це призвело до виникнення нового типу саунд-продюсерів, які працювали з мінімалістичними засобами, віддаючи перевагу «живому» звуку перед студійною полірованістю. Такі фахівці як Мартін Ханнет або Стів Альбіні репрезентували філософію мінімального втручання у виконання, зосереджуючись на якісній фіксації справжнього звучання інструментів.

1980-ті роки стали періодом масштабних технологічних трансформацій, що радикально вплинули на професію саунд-продюсера. Впровадження цифрових технологій звукозапису, поява MIDI-протоколу, розвиток електронних синтезаторів та драм-машин створили принципово нові можливості для роботи зі звуком. Саунд-продюсер все частіше ставав не лише організатором процесу запису живих інструментів, але й творцем

синтетичних звукових текстур, програмістом ритмічних патернів, аранжувальником електронних партій.

Характерною особливістю 1980-х років стало формування специфічного «звучання епохи», що визначалось широким використанням цифрової реверберації, гейтованих барабанів, синтезаторних пресетів. Продюсери цього періоду, такі як Тревор Хорн, Найл Роджерс, Куїнсі Джонс, створювали високобюджетні, технічно досконалі записи, що встановлювали нові стандарти якості звучання.

Водночас розвивались альтернативні підходи, представлені такими фігурами як Алан Мулдер або Flood, які працювали в жанрах індастріалу та альтернативного року, експериментуючи з нетрадиційними методами обробки звуку. Важливим аспектом еволюції професії в 1980-х роках стало зростання ролі саунд-продюсера в хіп-хоп культурі. У цьому контексті продюсер набував додаткових функцій, часто виступаючи не лише організатором процесу запису, але й автором музичної основи (біта), створюючи інструментальний супровід через семплування та програмування. Такі спеціалісти як DJ Premier, Dr. Dre, RZA сформували унікальну модель продюсерської роботи, де технічна майстерність поєднувалась з композиторською творчістю та глибоким розумінням культурного контексту [4].

1990-ті роки характеризувались подальшою демократизацією засобів звукозапису та появою домашніх студій. Зниження вартості обладнання та програмного забезпечення зробило професійні інструменти доступними для ширшого кола музикантів та ентузіастів. Це призвело до виникнення феномену «спальних продюсерів» (bedroom producers), які створювали музику у домашніх умовах, часто поєднуючи функції виконавця, композитора та саунд-продюсера в одній особі. Розвиток електронної танцювальної музики в 1990-х роках особливо яскраво продемонстрував трансформацію ролі саунд-продюсера. У жанрах техно, хаусу, драм-н-бейсу продюсер фактично ставав головним автором музичного твору, де

традиційне виконання на «живих» інструментах могло бути мінімальним або взагалі відсутнім. Звукозапис у цих жанрах перетворювався на процес програмування синтезу та обробки звуків, вимагаючи від фахівця насамперед технічних та креативних навичок роботи з електронним обладнанням.

Поява цифрових аудіостанцій (DAW) наприкінці 1980-х – на початку 1990-х років (Pro Tools, Cubase, Logic) стала переломним моментом у практиці звукозапису. Ці програмні комплекси інтегрували функції запису, редагування, зведення та обробки звуку в єдиному середовищі, що суттєво змінило робочі процеси в студії. Саунд-продюсер мав опанувати нові навички роботи з комп'ютерними інтерфейсами, освоїти принципи цифрової обробки сигналу, навчитись ефективно використовувати віртуальні інструменти та плагіни [5].

На межі тисячоліть професія саунд-продюсера зазнала чергових трансформацій, пов'язаних з розвитком інтернету та цифрових платформ розповсюдження музики. Зміна бізнес-моделей музичної індустрії, занепад традиційної системи звукозаписних лейблів та дистриб'юторів вплинули на економічні умови роботи студій звукозапису. Саунд-продюсери все частіше змушені були працювати з обмеженими бюджетами, шукати нові моделі монетизації своєї діяльності, поєднувати студійну роботу з іншими видами професійної активності.

2000-ні роки характеризувались інтенсивним розвитком технологій віртуальних інструментів та плагінів обробки звуку. Програмні емуляції класичного аналогового обладнання досягли такого рівня якості, що стали повноцінною альтернативою апаратним пристроям. Це призвело до зниження вартості створення професійно звучучих записів та подальшого розмивання кордонів між професійними та аматорськими студіями. Саунд-продюсер повинен був орієнтуватись у величезному різноманітті програмних інструментів, розуміти їхні можливості та обмеження, вміти ефективно інтегрувати їх у робочий процес.

Важливою тенденцією 2000-2010-х років стало зростання значення звукового брендингу та формування впізнаваних звукових ідентичностей виконавців. У конкурентному середовищі музичної індустрії унікальне, характерне звучання ставало важливим фактором комерційного успіху. Саунд-продюсери, здатні створювати дистинктивні звукові образи, ставали затребуваними фахівцями, їхні імена могли бути значущими для просування музичного продукту.

Розвиток стримінгових платформ у 2010-х роках суттєво вплинув на естетичні критерії звукозапису. Необхідність забезпечити якісне звучання на різноманітних пристроях відтворення – від професійних моніторів до смартфонних динаміків та навушників – вимагала від саунд-продюсерів нових підходів до зведення та мастерингу. З'явилися специфічні тенденції у динамічній обробці, частотному балансі, просторовій локалізації звукових елементів, що відповідали умовам споживання музики в цифрову епоху.

Сучасний етап розвитку професії характеризується високим рівнем технологічної складності та множинністю функціональних моделей діяльності саунд-продюсера. Фахівець може спеціалізуватись на певних жанрах музики, типах проєктів (альбоми, сингли, саундтреки), етапах роботи (запис, зведення, мастеринг) або працювати універсально.

Професійна ідентичність саунд-продюсера сьогодні є гнучкою та динамічною, що відображає загальні тенденції постіндустріальної економіки з її акцентом на адаптивності, багатозадачності, безперервному навчанні. Важливою особливістю сучасного стану професії є її інтернаціоналізація та глобалізація. Сучасні комунікаційні технології дозволяють саунд-продюсерам працювати дистанційно з виконавцями та колегами з різних країн, обмінюватись файлами через інтернет, брати участь у міжнародних проєктах без необхідності фізичної присутності в одній студії. Це розширює професійні можливості, але водночас створює нові виклики, пов'язані з узгодженням творчих концепцій, подоланням культурних та мовних бар'єрів, забезпеченням ефективної комунікації. Розвиток штучного інтелекту та

машинного навчання в останні роки почав впливати на професію саунд-продюсера, створюючи як нові можливості, так і потенційні загрози.

Автоматизовані системи мастерингу, плагіни на основі AI для обробки звуку, алгоритми генерації музичного контенту можуть розглядатись як інструменти, що розширюють творчі можливості, або як конкуренція, що загрожує професійним позиціям фахівців. Дискусії навколо ролі штучного інтелекту в музичному виробництві актуалізують питання про унікальну цінність людського фактору в процесі створення музики.

Аналіз історичного розвитку професії саунд-продюсера дозволяє виокремити кілька ключових тенденцій. По-перше, спостерігається постійне розширення функціонального діапазону фахівця – від вузькоспеціалізованого технічного оператора до мультифункціонального креативного менеджера музичного проєкту. По-друге, технологічний прогрес систематично змінює інструментарій та методи роботи, вимагаючи постійної адаптації та навчання. По-третє, професійна ідентичність саунд-продюсера є історично змінною та культурно обумовленою, відображаючи ширші трансформації музичної індустрії та суспільства в цілому. Історична перспектива також демонструє циклічність певних тенденцій у професії.

Періоди домінування високотехнологічних, «полірованих» звучань змінюються періодами повернення до аутентичності, «сирого» звуку, мінімалістичних підходів. Дебати про перевагу аналогового чи цифрового обладнання, студійної довершеності чи «живої» енергії, авторського контролю продюсера чи свободи виконавця повторюються з різною інтенсивністю на різних етапах розвитку професії.

Важливим висновком з історичного аналізу є розуміння, що професія саунд-продюсера не має єдиної універсальної моделі. Різні культурні контексти, музичні жанри, економічні умови, технологічні можливості формують різні версії професійної ідентичності та практик. Успішний саунд-продюсер повинен розуміти це різноманіття, бути здатним адаптувати свій підхід до специфічних умов конкретного проєкту, поєднувати повагу до

історичних традицій з відкритістю до інновацій. Історія професії також підкреслює значення особистості фахівця, його унікального творчого голосу, естетичних преференцій, комунікативних навичок.

Найвизначніші саунд-продюсери в історії музики стали такими не лише завдяки технічній майстерності, але й завдяки здатності встановлювати продуктивні творчі відносини з музикантами, генерувати інноваційні ідеї, створювати атмосферу, що сприяє максимальній реалізації творчого потенціалу всіх учасників проєкту. Розуміння історичного контексту формування професії є необхідною основою для аналізу її сучасного стану та перспектив розвитку.

Еволюція ролі саунд-продюсера від технічного асистента до ключової креативної фігури музичного виробництва відображає загальні процеси професіоналізації, спеціалізації та інтелектуалізації праці в сучасному суспільстві. Водночас специфіка творчої природи діяльності, важливість суб'єктивних естетичних оцінок, центральність міжособистісної взаємодії роблять цю професію унікальною та не повністю редукованою до технократичних моделей.

1.2. Роль саунд-продюсера в музичній індустрії

Сучасна музична індустрія являє собою складну, багаторівневу систему створення, дистрибуції та споживання музичного контенту, в якій роль саунд-продюсера набуває множинних вимірів та інтерпретацій. Для адекватного розуміння професійної ідентичності сучасного саунд-продюсера необхідно проаналізувати різноманітні аспекти його діяльності в контексті актуальних трансформацій музичної сфери.

На найбільш загальному рівні саунд-продюсера можна визначити як фахівця, відповідального за художню та технічну якість звукового продукту. Проте така дефініція є надто широкою та не відображає специфіки професійної діяльності. Більш точним є розуміння саунд-продюсера як мультифункціонального спеціаліста, який координує процес створення

звукозапису, приймає ключові творчі рішення щодо звукової реалізації музичного матеріалу, забезпечує технічну досконалість запису та створює умови для максимально ефективної роботи всіх учасників процесу [6].

Функціональна структура діяльності сучасного саунд-продюсера є багатокomпонентною та включає кілька основних аспектів.

Перший – творчий або художній аспект передбачає участь продюсера у формуванні звукової концепції проєкту, прийнятті рішень щодо аранжування, інструментування, вокального виконання, звукової обробки. Саунд-продюсер виступає як співавтор музичного твору, який може пропонувати зміни в структурі композиції, додавати або вилучати музичні елементи, експериментувати зі звуковими текстурами [7].

Творча функція саунд-продюсера реалізується через його здатність чути потенціал музичного матеріалу та знаходити оптимальні шляхи його реалізації. Це вимагає розвиненого музичного слуху, глибокого розуміння теорії музики, широкої ерудиції в різних музичних стилях та жанрах. Продюсер повинен вміти об'єктивно оцінювати сильні та слабкі сторони виконання, пропонувати конструктивні рішення для покращення результату, балансувати між власним баченням та інтенціями виконавця.

Важливим аспектом творчої діяльності є робота з вокалістами. Саунд-продюсер допомагає співакам знайти оптимальну манеру виконання, працює над інтонацією, артикуляцією, емоційною виразністю. Він може запропонувати альтернативні мелодичні лінії, гармонізації, вокальні аранжування. Специфіка цієї роботи полягає в необхідності поєднувати технічну точність з емоційною автентичністю, забезпечувати не лише «правильне» виконання, але й передачу художнього змісту твору.

Другий аспект діяльності саунд-продюсера – технічний включає володіння сучасним обладнанням та програмним забезпеченням для звукозапису, розуміння принципів акустики, електроніки, цифрової обробки сигналу. Продюсер повинен вміти налаштовувати та використовувати мікрофони, підсилювачі, процесори динаміки та ефектів, працювати з

цифровими аудіостанціями, віртуальними інструментами та плагінами. Технічна компетентність є необхідною основою для реалізації творчих ідей, оскільки навіть найбільш інноваційна художня концепція залишиться нереалізованою без відповідних технічних навичок.

Технічна діяльність саунд-продюсера включає прийняття рішень щодо розміщення мікрофонів, вибору типів мікрофонів для різних інструментів, налаштування акустичного простору студії. Ці рішення суттєво впливають на характер звучання, і продюсер повинен розуміти взаємозв'язок між технічними параметрами та естетичними якостями звуку.

Наприклад, вибір між конденсаторним та динамічним мікрофоном для запису вокалу не є чисто технічним питанням, а залежить від специфіки голосу співака, стилю музики, бажаного характеру звучання. Важливою складовою технічної компетенції є розуміння процесів обробки звуку – еквалізації, компресії, реверберації, затримки, модуляції та інших. Саунд-продюсер повинен знати, як ці процеси впливають на звукову картину, вміти застосовувати їх творчо та доцільно, уникати надмірної обробки, що може призвести до втрати природності звучання. Сучасні цифрові інструменти надають практично необмежені можливості для маніпуляції зі звуком, що вимагає від продюсера не лише технічних знань, але й художнього смаку, розуміння міри та доречності.

Третій аспект діяльності – організаційний або менеджерський передбачає планування та координацію процесу звукозапису, управління студійним часом, комунікацію з різними учасниками проєкту. Саунд-продюсер часто виконує функції проєктного менеджера, забезпечуючи ефективну взаємодію музикантів, звукорежисера, асистентів, організовуючи робочий процес таким чином, щоб максимізувати продуктивність та якість результату. Організаційна діяльність включає складання розкладу студійних сесій, визначення послідовності запису різних партій, оцінку часу, необхідного для виконання різних завдань. Продюсер повинен реалістично планувати роботу, враховуючи можливі труднощі та непередбачені ситуації,

забезпечувати резервний час для виправлення помилок або повторного запису неякісних дублів. Ефективне управління часом є критично важливим, особливо в умовах обмежених бюджетів, коли вартість студійного часу є значною складовою загальних витрат на проєкт [8].

Комунікативний аспект діяльності саунд-продюсера заслуговує на окрему увагу, оскільки успішність проєкту значною мірою залежить від якості взаємодії між всіма учасниками процесу. Продюсер виступає як медіатор та комунікатор, забезпечуючи ефективний обмін інформацією, узгодження творчих бачень, вирішення конфліктів. Він повинен володіти розвиненими міжособистісними навичками, емпатією, здатністю розуміти та враховувати психологічні особливості різних людей.

Комунікативна компетентність включає вміння формулювати конструктивну критику, давати зворотний зв'язок способом, що мотивує до покращення, а не демотивує. Саунд-продюсер повинен знаходити баланс між відвертістю та тактовністю, чітко висловлювати свої вимоги та очікування, але робити це в формі, що не принижує гідність виконавців. Особливо важливим є вміння працювати з емоційно вразливими артистами, які можуть сприймати критику особисто та болісно.

Четвертий аспект – маркетинговий або комерційний – стосується розуміння ринкових тенденцій, потреб аудиторії, факторів комерційного успіху музичного продукту. Хоча не всі саунд-продюсери однаково зосереджені на комерційних аспектах (деякі працюють переважно в експериментальних або некомерційних жанрах), розуміння ринкового контексту є важливим для більшості професійних ситуацій. Продюсер повинен балансувати між художніми амбіціями та комерційною життєздатністю, знаходити способи створювати музику, що є одночасно творчо цінною та привабливою для цільової аудиторії [9], [7].

Маркетингова функція включає розуміння специфіки різних музичних ринків, знання успішних прецедентів у відповідних жанрах, здатність передбачати тренди та реагувати на зміни в музичних перевагах слухачів.

Продюсер може давати поради щодо вибору синглів для просування, оптимального хронометражу треків для радіоефіру або стримінгових платформ, особливостей звучання, що відповідають очікуванням конкретної аудиторії.

Сучасний саунд-продюсер повинен вміти працювати в різних моделях залежно від специфіки проєкту, побажань виконавця, жанрової приналежності музики. Гнучкість та адаптивність є ключовими професійними якостями, що дозволяють ефективно співпрацювати з різними людьми та в різних обставинах. Специфіка роботи саунд-продюсера суттєво залежить від жанру музики. В класичній музиці роль продюсера (часто званого *recording producer*) зосереджена на якісній фіксації виконання, мінімальному втручанні в інтерпретацію, збереженні акустичної автентичності звучання.

Продюсер класичних записів повинен глибоко розуміти специфіку класичної музики, володіти знаннями з історії музики, інтерпретаційних традицій, особливостей різних музичних епох та стилів.

У джазі роль продюсера також схиляється до фасилітаторської моделі, з акцентом на збереженні спонтанності, енергії імпровізації, «живого» характеру взаємодії музикантів. Водночас продюсер джазових записів може пропонувати рішення щодо композиції треків, тривалості соло, балансу між структурованими та імпровізаційними частинами.

У роковій музиці продюсер традиційно відіграє активнішу творчу роль, працюючи над аранжуванням, звуковою обробкою, створенням специфічного саунду гурту. Рок-продюсери часто стають співавторами характерного звучання виконавців, формуючи їхню звукову ідентичність. Важливими аспектами є робота з гітарним звучанням, барабанами, вокалом, створення щільності та потужності звукової картини.

У поп-музиці роль продюсера є найбільш багатогранною та часто включає участь у написанні матеріалу, програмуванні, аранжуванні, вокальній продукції. Поп-продюсери працюють над створенням комерційно

привабливого, радіо-френдлі звучання, що відповідає актуальним трендам. Важливими є робота з хуками, структурою пісні, вокальними гармоніями, створенням запам'ятовуваного звукового образу.

В електронній музиці продюсер часто є головним автором треків, де традиційне виконання може бути мінімальним або відсутнім. Електронний продюсер працює з синтезом звуку, семплуванням, програмуванням ритмічних патернів, створенням звукових текстур. Особливу роль відіграє робота з тембрами, просторовими ефектами, динамічними трансформаціями звукового матеріалу.

У хіп-хопі продюсер виступає як автор біта – інструментальної основи, на яку накладається реп. Хіп-хоп продюсери повинні володіти навичками семплування, програмування драм-машин, створення басових ліній, роботи з лупами. Важливою є здатність створювати грувові, енергійні біти, що відповідають специфіці жанру та стилю конкретного виконавця.

Сучасна музична індустрія характеризується інтенсивним жанровим змішуванням та гібридизацією, що вимагає від саунд-продюсера здатності працювати на перетині різних стилістик. Продюсери, що спеціалізуються на крос-жанрових проєктах, повинні поєднувати знання та навички з різних музичних традицій, створювати інноваційні звукові концепції, що інтегрують елементи різних стилів.

Важливим аспектом сучасного розуміння ролі саунд-продюсера є його відносини з технологіями. Цифрова революція радикально змінила інструментарій продюсера, створивши як нові можливості, так і нові виклики. Сучасний продюсер повинен орієнтуватись у величезному різноманітті програмного забезпечення, розуміти принципи роботи цифрових аудіостанцій, віртуальних інструментів, плагінів обробки звуку. Водночас залежність від технологій створює ризик технократизму, коли технічні можливості домінують над художніми міркуваннями.

Одна з необхідних компетенцій саунд-продюсера це вміння використовувати технології як інструмент для реалізації творчих ідей, а не як

самоціль. Розуміння того, що технологія є засобом, а не метою, відрізняє професійного продюсера від технічного ентузіаста.

Етичні аспекти діяльності саунд-продюсера також заслуговують на увагу. Продюсер часто стикається з питаннями авторства, справедливого розподілу роялті, прозорості фінансових відносин. Він може опинитись у ситуаціях конфлікту інтересів між різними учасниками проєкту – виконавцем, лейблом, менеджером.

Професійна етика вимагає чесності, прозорості, дотримання домовленостей, поваги до авторських прав всіх учасників творчого процесу. Особливо складними є питання, пов'язані з використанням автотюну та інших засобів корекції вокалу. Продюсер повинен балансувати між прагненням до технічної досконалості та збереженням автентичності виконання. Надмірна корекція може призвести до втрати емоційної виразності та індивідуальності голосу, але недостатня корекція може негативно вплинути на загальну якість запису. Знаходження правильного балансу вимагає художнього смаку та розуміння специфіки конкретного проєкту.

Розуміння економічних реалій сьогодення також є необхідними якостями саунд-продюсера музичної індустрії. Зміна бізнес-моделей, перехід на стримінгові платформи, занепад фізичних носіїв змінили структуру доходів від музики. Продюсер повинен орієнтуватись у системі роялті, розуміти різницю між механічними правами, правами на публічне виконання, синхронізаційними правами. Це знання необхідне для адекватного захисту власних інтересів та коректних домовленостей з іншими учасниками проєктів. Глобалізація музичної індустрії створює нові можливості та виклики для саунд-продюсерів.

Можливість працювати з виконавцями з різних країн розширює професійні горизонти, але вимагає культурної чутливості, розуміння специфіки різних музичних традицій, здатності до міжкультурної комунікації. Продюсери, що працюють на міжнародному ринку, повинні

бути відкритими до культурного різноманіття, поважати локальні традиції, уникати культурної апропріації або нечутливого використання елементів інших культур.

Екологічна свідомість також починає впливати на практики саунд-продюсерів. Питання енергоефективності студійного обладнання, впливу музичної індустрії на довкілля, етичності виробництва обладнання поступово стають частиною професійного дискурсу. Деякі продюсери свідомо обирають енергоефективне обладнання, підтримують екологічні ініціативи в музичній індустрії, використовують цифрові технології для зменшення потреби у фізичних ресурсах.

Соціальна відповідальність саунд-продюсера проявляється у виборі проєктів, підтримці різноманітності та інклюзивності в музичній індустрії, створенні можливостей для недостатньо представлених груп. Продюсери можуть активно сприяти подоланню гендерної, расової, соціальної нерівності в доступі до професійних можливостей, працювати з виконавцями з різних соціальних груп, підтримувати інклюзивну культуру в студії. Сучасне розуміння ролі саунд-продюсера таким чином виходить далеко за межі вузькотехнічних функцій та включає творчі, комунікативні, організаційні, етичні, соціальні виміри.

Продюсер сьогодні – це багатогранний професіонал, що поєднує мистецькі, технічні та управлінські компетенції, працює в складному та динамічному середовищі сучасної музичної індустрії, постійно адаптується до нових технологій, ринкових умов, культурних трансформацій. Визначення професійних вимог та кваліфікаційних характеристик сучасного саунд-продюсера є важливим завданням як для системи професійної освіти, так і для самих фахівців, що прагнуть ефективно розвивати свою кар'єру.

Аналіз професійної діяльності передбачає виокремлення ключових знань, умінь, навичок та особистісних якостей, необхідних для успішної роботи. У випадку саунд-продюсера така характеристика є особливо складною через мультидисциплінарний характер професії[10].

Перша сфера професійних знань – музично-теоретична включає фундаментальні знання теорії музики, гармонії, поліфонії, музичних форм, оркестровки. Саунд-продюсер повинен розуміти структуру музичних творів, принципи побудови мелодії, гармонічної прогресії, ритмічних патернів. Ці знання необхідні для аналізу музичного матеріалу, формулювання конструктивних пропозицій щодо композиції та аранжування, ефективної комунікації з музикантами професійною мовою.

Розуміння музичної форми дозволяє продюсеру оцінювати структурну логіку твору, виявляти проблеми з композицією (надмірні повторення, недостатню контрастність, непереконаливу кульмінацію), пропонувати рішення для покращення драматургії. Знання гармонії необхідне для роботи над акордовими прогресіями, оцінки якості гармонізацій, створення додаткових голосів або перегармонізацій[11].

Важливою складовою музично-теоретичних знань є історична ерудиція – розуміння еволюції музичних стилів, знайомство з класичними творами різних епох та жанрів, усвідомлення історичного контексту розвитку музики. Така підготовка дозволяє продюсеру черпати натхнення з різних джерел, використовувати історичні прецеденти для вирішення сучасних творчих завдань, розуміти культурні коди та контексти, що впливають на сприйняття музики.

Друга сфера кваліфікаційних вимог – музично-перцептивна стосується розвинутого музичного слуху, здатності точно сприймати та аналізувати звукову інформацію. Професійний саунд-продюсер повинен мати досконалий мелодичний слух для виявлення інтонаційних неточностей, гармонічний слух для оцінки якості акордів та голосоведіння, ритмічний слух для роботи з грувом та темпом, тембровий слух для диференціації відтінків звучання різних інструментів та голосів.

Особливо важливим є розвиток аналітичного слуху – здатності об'єктивно оцінювати якість звучання, виявляти технічні недоліки (небажані резонанси, маскування частот, фазові проблеми), розпізнавати артефакти

обробки, оцінювати динамічний баланс різних елементів міксу. Такий слух розвивається через тривалу практику та свідоме тренування, вимагає регулярних вправ на розпізнавання частот, аналіз просторових характеристик звуку, порівняння різних варіантів обробки.

Бажаною, хоча не обов'язковою, є практична виконавська підготовка – володіння музичним інструментом (найчастіше фортепіано або гітарою). Здатність продемонструвати музичну ідею на інструменті суттєво покращує комунікацію з виконавцями, дозволяє швидше пояснювати бажані зміни в аранжуванні або мелодії. Навіть базові виконавські навички є корисними для розуміння технічних можливостей та обмежень різних інструментів.

Третя сфера професійних вимог – техніко-технологічна охоплює широкий спектр знань та навичок у сфері звукової техніки, акустики, електроніки, цифрових технологій. Продюсер повинен розуміти принципи роботи мікрофонів (динамічних, конденсаторних, стрічкових), їхні частотні характеристики, полярні діаграми, специфіку застосування.

Необхідне знання технік мікрофонування різних інструментів – вибору типу мікрофону, відстані до джерела звуку, кута розміщення, використання моно або стерео конфігурацій [12]. Розуміння акустики приміщень є критично важливим для оцінки впливу студійного простору на звучання, оптимального розміщення інструментів та мікрофонів, корекції акустичних недоліків через обробку або зміну конфігурації. Продюсер повинен розуміти поняття часу реверберації, частотної характеристики приміщення, стоячих хвиль, акустичної обробки поверхонь.

Професійна підготовка у сфері аналогової електроніки включає розуміння принципів роботи передсилювачів, еквайзерів, компресорів, обмежувачів, гейтів, інших процесорів динаміки та ефектів. Продюсер повинен знати характеристики різних типів обладнання, розуміти вплив на звук таких параметрів як імпеданс, гармонічні спотворення, співвідношення сигнал/шум, динамічний діапазон.

Володіння цифровими аудіостанціями (DAW) є абсолютно необхідною вимогою для сучасного продюсера. Це включає не лише базове вміння записувати та редагувати аудіо, але й глибоке розуміння архітектури програми, ефективного використання шин, груп, посилів, автоматизації. Продюсер повинен швидко та ефективно виконувати складні операції редагування, працювати з MIDI, інтегрувати віртуальні інструменти, оптимізувати налаштування для стабільної роботи системи [10] [12].

Знання форматів аудіофайлів, роздільної здатності, частоти дискретизації, принципів цифрової обробки сигналу необхідне для прийняття обґрунтованих рішень щодо технічних параметрів проєкту. Продюсер повинен розуміти компроміси між якістю звуку та розміром файлів, вибирати оптимальні параметри залежно від призначення матеріалу (студійний запис, стрімінг, мобільне відтворення).

Четверта сфера кваліфікації – творча стосується здатності генерувати оригінальні ідеї, знаходити нестандартні рішення творчих завдань, експериментувати з звуком. Ця сфера найважче піддається формалізації, оскільки творчість значною мірою залежить від особистісних характеристик, життєвого досвіду, культурного бекграунду. Проте певні аспекти креативності можна розвивати свідомо.

Важливою творчою навичкою є здатність до звукового уявлення – передбачення бажаного результату до його фактичної реалізації, прогнозування звучання певних комбінацій інструментів, ефектів, прийомів обробки. Досвідчені продюсери можуть «чути» в уяві, як звучатиме певний мікс чи аранжування, що дозволяє їм ефективніше планувати роботу та приймати рішення.

Асоціативне мислення – здатність встановлювати зв'язки між різними звуковими явищами, черпати натхнення з несподіваних джерел, переносити ідеї з одного контексту в інший – також є важливою творчою якістю. Продюсери, що мають широкий культурний кругозір, цікавляться різними

видами мистецтва, наукою, технологіями, часто генерують найбільш інноваційні ідеї.

П'ята сфера кваліфікаційних вимог – комунікативна та соціально-психологічна включає навички ефективної взаємодії з людьми, управління груповою динамікою, вирішення конфліктів. Саунд-продюсер постійно працює з різними особистостями – музикантами, співаками, іншими продюсерами, звукорежисерами, менеджерами – і повинен вміти встановлювати продуктивні робочі відносини з усіма ними.

Емоційний інтелект – здатність розуміти власні емоції та емоції інших, управляти емоційними станами, емпатійно реагувати на почуття оточуючих – є критично важливим для роботи в творчому середовищі. Продюсер часто стикається з емоційно напруженими ситуаціями (невдалі дублі, розчарування в результаті, конфлікти між учасниками проєкту) і повинен вміти деескалувати напругу, підтримувати позитивну атмосферу, мотивувати людей.

Навички активного слухання – здатності справді чути, що говорять інші, розуміти підтексти, зчитувати невербальні сигнали – допомагають продюсеру краще розуміти потреби та побажання виконавців, виявляти приховані проблеми, будувати довірливі відносини. Активне слухання включає не лише сприйняття слів, але й демонстрацію уваги, уточнюючі питання, перефразування для підтвердження розуміння [14].

Шоста сфера професійної підготовки – організаційно-управлінська стосується здатності ефективно планувати роботу, управляти ресурсами (часом, бюджетом, обладнанням), координувати діяльність різних людей. Продюсер повинен вміти реалістично оцінювати обсяг роботи, розподіляти завдання, встановлювати пріоритети, контролювати дотримання дедлайнів [14],[15].

Навички проєктного менеджменту включають вміння складати детальні плани-графіки, передбачати можливі ризики, розробляти альтернативні сценарії, ефективно реагувати на непередбачені ситуації.

Продюсер повинен бути організованим, систематичним, здатним утримувати в увазі множину деталей одночасно. Фінансова грамотність – розуміння економічних аспектів музичної індустрії, вміння складати бюджети, вести переговори про оплату, розуміти структуру роялті – також є важливою вимогою, особливо для продюсерів, що працюють як незалежні фахівці або керують власними студіями [14].

Сьома сфера кваліфікації – самоосвітня та адаптаційна – включає вміння самостійно здобувати нові знання, відслідковувати тенденції в індустрії, адаптуватись до технологічних змін. Музична індустрія та технології звукозапису розвиваються надзвичайно динамічно, і продюсер повинен постійно оновлювати свої знання та навички, щоб залишатись конкурентоспроможним.

Критичне мислення – здатність аналізувати інформацію, оцінювати достовірність джерел, відокремлювати факти від думок, формувати власні обґрунтовані судження – необхідне для навігації в потоці часто суперечливої інформації про методи роботи, обладнання, технології. Продюсер повинен вміти критично оцінювати маркетингові заяви виробників обладнання, розбиратись у справжній цінності різних технологічних інновацій.

Восьма сфера професійних вимог – адаптивна та мультифункціональна стосується здатності працювати в різних контекстах, швидко перемикатися між різними завданнями, ефективно функціонувати в умовах невизначеності та змін.

Сучасний саунд-продюсер часто повинен одночасно виконувати кілька ролей – технічного спеціаліста, творчого консультанта, психолога, менеджера проєкту. Здатність гнучко переходити між цими ролями залежно від потреб ситуації є критичною для успішної роботи. Гнучкість мислення проявляється у здатності розглядати проблеми з різних перспектив, генерувати альтернативні рішення, відмовлятися від неефективних підходів на користь нових. Продюсери, що демонструють когнітивну гнучкість, краще справляються з несподіваними викликами, швидше адаптуються до нових

технологій, ефективніше працюють з різними типами музикантів та музичних стилів [16].

Стресостійкість та емоційна стабільність є необхідними якостями для роботи в часто напружених умовах студії звукозапису. Продюсер повинен зберігати спокій та ясність мислення під тиском дедлайнів, при виникненні технічних проблем, у ситуаціях міжособистісних конфліктів. Здатність управляти власним стресом та не передавати його іншим учасникам процесу створює більш продуктивну робочу атмосферу.

Дев'ята сфера кваліфікації – етична та професійно-деонтологічна включає розуміння етичних норм та стандартів професійної поведінки. Саунд-продюсер повинен дотримуватися принципів чесності у фінансових відносинах, поваги до авторських прав, конфіденційності інформації про проекти та виконавців. Етична поведінка включає справедливий розподіл кредитів за внесок у проект, прозорість у договірних відносинах, утримання від зловживання довірою або залежним становищем виконавців.

Особливо важливими є питання інтелектуальної власності – розуміння, коли і як саунд-продюсер може претендувати на авторство або співавторство музичного твору, як коректно оформлювати права на записи, як захищати власні інтереси без порушення прав інших. Продюсер повинен знати базові принципи авторського права, розуміти різницю між різними типами роялті, вміти документувати свій внесок у проект [14],[15].

Професійна репутація саунд-продюсера значною мірою залежить від його надійності, пунктуальності, здатності дотримуватися домовленостей. Продюсер, який систематично порушує дедлайни, перевищує бюджети, створює конфліктні ситуації або не виконує обіцянок, швидко втрачає довіру в професійному середовищі. Навпаки, репутація надійного, чесного, професійного фахівця відкриває доступ до кращих проектів та колаборацій.

Десята сфера професійної підготовки – маркетингова та підприємницька – стосується здатності просувати власні послуги, будувати професійну мережу контактів, розвивати кар'єру. У сучасних умовах

більшість саунд-продюсерів працюють як фрілансери або власники невеликих студій, що вимагає підприємницьких навичок [14].

Особистий брендинг – формування впізнаваного професійного іміджу, портфоліо робіт, присутності в соціальних мережах та професійних платформах – є важливим для залучення клієнтів та можливостей. Продюсер повинен вміти ефективно презентувати свої досягнення, комунікувати свою унікальну цінність, демонструвати експертизу через різні канали.

Нетворкінг – побудова та підтримка професійних зв'язків з музикантами, іншими продюсерами, представниками лейблів, менеджерами – є критичним для отримання нових проєктів. Багато можливостей у музичній індустрії виникають через особисті рекомендації та зв'язки, тому здатність встановлювати та підтримувати продуктивні професійні відносини є важливою складовою успіху.

Комплексний аналіз професійних вимог до сучасного саунд-продюсера демонструє надзвичайну багатогранність та складність цієї професії. Успішний фахівець повинен поєднувати глибокі теоретичні знання з практичними навичками, технічну майстерність з творчою інтуїцією, аналітичні здібності з емоційним інтелектом. Таке поєднання якостей є рідкісним, що пояснює високу цінність справді кваліфікованих саунд-продюсерів на ринку праці.

Важливо відзначити, що різні сфери професійної підготовки не є рівнозначними для всіх типів продюсерської діяльності. Залежно від спеціалізації (жанр музики, тип проєктів, етап виробництва) акценти можуть зміщуватися. Наприклад, продюсер електронної музики може більше покладатися на технічні та креативні навички, тоді як продюсер живих записів оркестрової музики – на музично-теоретичну підготовку та перцептивні здібності [12].

Також слід враховувати динамічну природу професійних вимог. З розвитком технологій, зміною естетичних пріоритетів, трансформацією бізнес-моделей музичної індустрії окремі вимоги можуть ставати більш або

менш актуальними. Наприклад, у сучасних умовах зростає значення цифрових навичок, розуміння стримінгових платформ, здатності працювати дистанційно, тоді як деякі традиційні технічні навички (робота з аналоговими магнітофонами, певними типами обладнання) втрачають актуальність.

Системний характер професійної підготовки означає, що різні сфери кваліфікації взаємопов'язані та взаємодоповнюють одна одну. Наприклад, технічні знання без музичного розуміння призводять до механістичного підходу, що не враховує художню специфіку матеріалу. З іншого боку, творча інтуїція без технічної майстерності залишається нереалізованою через неможливість втілити ідеї в звукову реальність.

Комунікативні навички без професійної експертизи не забезпечують авторитету, необхідного для конструктивного впливу на процес. Процес формування професійної майстерності саунд-продюсера є тривалим та багатоетапним. Базова освіта закладає теоретичні основи та фундаментальні навички, але справжня професійна зрілість досягається через роки практичного досвіду, постійного навчання, рефлексії над власною діяльністю. Багато досвідчених продюсерів відзначають, що навіть після десятиліть роботи вони продовжують відкривати нові аспекти своєї професії, вдосконалювати підходи, розвивати розуміння.

Важливою складовою професійного розвитку є менторство – навчання у досвідчених фахівців, асистування на проєктах, спостереження за роботою майстрів. Безпосередній досвід роботи в студії, участь у реальних проєктах надають знання та навички, які неможливо отримати лише через теоретичне навчання. Багато успішних продюсерів розпочинали кар'єру як асистенти або технічні спеціалісти, поступово накопичуючи досвід та компетентність. Самоаналіз та критична рефлексія над власною роботою є необхідними для постійного вдосконалення. Продюсери, які систематично аналізують свої проєкти, виявляють помилки та недоліки, шукають шляхи покращення, розвиваються швидше та досягають вищого рівня майстерності. Здатність

приймати конструктивну критику, вчитися на власних помилках, бути відкритим до зворотного зв'язку є важливими для професійного зростання.

Портфоліо робіт виступає як інструмент демонстрації професійної майстерності та як засіб рефлексії над власним розвитком. Систематичне документування проєктів, збереження різних версій міксів, аналіз еволюції власного підходу дозволяє продюсеру бачити траєкторію свого розвитку, виявляти сильні сторони та сфери, що потребують вдосконалення.

Участь у професійному співтоваристві – конференціях, майстер-класах, онлайн-форумах, професійних організаціях – надає можливості для обміну досвідом, навчання у колег, відслідковування тенденцій в індустрії. Професійна ізоляція може призвести до застою, втрати зв'язку з актуальними розробками, обмеженості підходів. Активна участь у професійному дискурсі стимулює розвиток, надає нові перспективи, розширює можливості.

Експериментування та виход за межі зони комфорту є важливими для творчого розвитку. Продюсери, які свідомо беруться за проєкти в незнайомих жанрах, пробувають нові технології, експериментують з нестандартними підходами, розвивають більш широкий професійний репертуар та креативну гнучкість. Готовність до ризику, здатність працювати з невизначеністю, відкритість до нового досвіду є характеристиками, що сприяють професійному зростанню [17].

Баланс між спеціалізацією та універсальністю є важливим стратегічним вибором у кар'єрному розвитку. Глибока спеціалізація в певному жанрі або типі проєктів може зробити продюсера висококваліфікованим експертом у вузькій ніші, що забезпечує конкурентну перевагу в цій сфері, але обмежує можливості. Універсальний підхід надає більшу гнучкість та ширші можливості, але може означати меншу глибину експертизи в конкретних сферах. Етичні та професійні дилеми, з якими стикаються саунд-продюсери, вимагають не лише технічних знань, але й моральної зрілості та здатності до складного прийняття рішень. Ситуації, коли комерційні інтереси суперечать художнім принципам, коли потрібно балансувати між різними інтересами

учасників проєкту, коли виникають питання чесності та справедливості, потребують розвиненої етичної чутливості та мужності відстоювати принципові позиції.

Підсумовуючи, професійні вимоги та кваліфікаційні характеристики сучасного саунд-продюсера формують комплексний профіль фахівця, що поєднує мистецькі, технічні, комунікативні, управлінські та підприємницькі якості. Формування такого профілю вимагає тривалого навчання, практичного досвіду, особистісного розвитку та постійного вдосконалення. Розуміння цієї складності є необхідним як для освітніх інституцій, що готують майбутніх фахівців, так і для самих продюсерів, що планують свій професійний розвиток.

Висновки до розділу 1

Проведений аналіз теоретико-методологічних засад діяльності саунд-продюсера дозволяє сформулювати ряд ключових висновків, що окреслюють історичний, концептуальний та професійний контекст цієї професії. Історичний розвиток професії саунд-продюсера демонструє її еволюцію від технічно-операторської функції до багатогранної творчої, організаційної та менеджерської діяльності. Початкові етапи формування професії були пов'язані з виникненням звукозаписної індустрії наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття, коли технічні спеціалісти виконували переважно функції операторів обладнання. Сучасне розуміння ролі саунд-продюсера в музичній індустрії виходить далеко за межі вузькотехнічних функцій та включає множинні виміри діяльності. Функціональна структура включає творчий аспект (формування звукової концепції, робота над аранжуванням та виконанням), технічний аспект (володіння обладнанням та технологіями звукозапису), організаційний аспект (планування та координація процесу), комунікативний аспект (забезпечення ефективної взаємодії всіх учасників) та маркетинговий аспект (створення комерційно життєздатного продукту).

Роль саунд-продюсера суттєво варіюється залежно від контексту – жанру музики, типу проєкту, культурних традицій, бюджетних можливостей.

Виокремлено кілька основних моделей продюсерської роботи: автократична (максимальний контроль продюсера), фасилітаторська (мінімальне втручання, фокус на технічному забезпеченні), партнерська (співавторство та спільне прийняття рішень), технічно-виконавча (обмеження ролі переважно технічними функціями). Сучасний продюсер повинен вміти гнучко переходити між цими моделями залежно від специфіки ситуації. Творчі здібності проявляються у здатності до звукового уявлення, асоціативному мисленні, генеруванні оригінальних ідей. Комунікативні та соціально-психологічні навички включають емоційний інтелект, активне слухання, управління груповою динамікою, вирішення конфліктів. Організаційно-управлінська сфера передбачає навички проєктного менеджменту, планування, управління ресурсами, фінансову грамотність.

Важливою характеристикою професійних вимог є їхня системність та взаємопов'язаність. Технічні знання без музичного розуміння або комунікативні навички без професійної експертизи не забезпечують ефективної діяльності. Успішний саунд-продюсер повинен розвивати всі сфери професійної підготовки у їхній взаємодії та балансі. Формування професійної майстерності є тривалим процесом, що включає формальну освіту, практичний досвід, менторство, самоосвіту, рефлексію над власною діяльністю. Професійний розвиток вимагає постійної адаптації до технологічних змін, відслідковування тенденцій в індустрії, експериментування з новими підходами, участі в професійному співтоваристві. Розуміння історичного контексту, функціональної структури діяльності та професійних вимог є необхідною основою для аналізу конкретних робочих процесів, технологій та методів, що використовуються сучасними саунд-продюсерами у їхній повсякденній практиці.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ САУНДПРОДЮСЕРА В СТУДІЇ ЗВУКОЗАПИСУ

2.1. Сучасна студія звукозапису: технічне забезпечення та функціональні можливості

Студія звукозапису як спеціалізований технічний комплекс є основним робочим середовищем саундпродюсера, що визначає можливості реалізації творчих ідей та якість кінцевого звукового продукту. Розуміння архітектури сучасної студії, її технічного оснащення, акустичних характеристик та функціональних можливостей є необхідною основою для ефективної професійної діяльності. Сучасна студія звукозапису являє собою складну систему взаємопов'язаних компонентів, які можна класифікувати за кількома основними категоріями. Перша категорія – це просторові компоненти, що включають архітектурно-акустичну організацію приміщень. Друга категорія – технічні засоби перетворення та фіксації звуку (мікрофони, предпідсилювачі, конвертери). Третя категорія – обчислювальна платформа та програмне забезпечення. Четверта категорія – системи відтворення звуку (моніторні системи, навушники). П'ята категорія – допоміжне обладнання та комутація [18].

Архітектурно-акустична організація студійного простору є фундаментальним фактором, що визначає якість звукозапису. Типова професійна студія включає кілька функціонально диференційованих приміщень: апаратну (control room), де розміщується обладнання запису та зведення; основну студійну кімнату (live room), призначену для розміщення виконавців та інструментів; ізольовані вокальні кабінки (vocal booths); можливі додаткові приміщення для запису окремих інструментів (drum room, amp room).

Акустична обробка цих приміщень спрямована на досягнення оптимальних характеристик звукового поля. Для апаратної критично важливою є точність відтворення звуку, що вимагає контрольованої

реверберації, рівномірної частотної характеристики, мінімізації стоячих хвиль та резонансів. Це досягається через використання поглинаючих матеріалів (мінеральна вата, акустичний поролон, басові пастки), дифузорів для розсіювання звукових хвиль, спеціального геометричного дизайну приміщення[19]. Час реверберації апаратної зазвичай становить 0,2-0,4 секунди у середньочастотному діапазоні, що забезпечує достатню «сухість» для точного прослуховування деталей звукозапису без повної «глухоти», яка призводила б до втомлюваності слуху. Частотна характеристика приміщення повинна бути максимально рівномірною, особливо в області низьких частот, де найчастіше виникають проблеми через моди приміщення – резонансні піки на певних частотах, що призводять до перебільшеного або недостатнього сприйняття басового діапазону.

Основна студійна кімната може мати різні акустичні характеристики залежно від концепції студії та типових проєктів. Деякі студії надають перевагу відносно "живому" звучанню з часом реверберації 0,6-1,0 секунди, що додає природну просторовість та «повітря» до звукозапису. Інші орієнтуються на більш контрольоване, «сухе» середовище, де реверберація може бути додана штучно в процесі обробки. Багато сучасних студій використовують модульні акустичні панелі, що дозволяють змінювати акустичні характеристики приміщення залежно від потреб конкретного проєкту [20]. Просторова організація студії повинна враховувати візуальний контакт між виконавцями та продюсером/звукорежисером. Вікна між апаратною та студійною кімнатою забезпечують не лише візуальну комунікацію, але й психологічну підтримку виконавцям, створюючи відчуття зв'язку з технічною командою. Водночас ці вікна повинні бути акустично ізольованими (зазвичай використовуються багатошарові скляні конструкції з різною товщиною шарів та повітряними проміжками) для запобігання проникненню звуку між приміщеннями[21].

Технічні засоби перетворення звуку розпочинаються з мікрофонів – трансдукторів, що перетворюють акустичні коливання у електричний сигнал.

Професійна студія зазвичай має колекцію різноманітних мікрофонів, що охоплюють основні типи та характеристики. Конденсаторні мікрофони з великою діафрагмою (large diaphragm condensers) використовуються переважно для запису вокалу, акустичних інструментів, оверхедів барабанів. Вони характеризуються високою чутливістю, широкою частотною характеристикою, детальним відтворенням тембрових нюансів. Конденсаторні мікрофони з малою діафрагмою (small diaphragm condensers) застосовуються для інструментів з швидкою атакою та складною тембровою структурою (акустична гітара, перкусія, струнні інструменти, тарілки барабанів). Вони забезпечують точну передачу транз'єнтів завдяки меншій масі діафрагми та зазвичай мають більш рівномірну частотну характеристику поза віссю мікрофона.

Динамічні мікрофони відрізняються міцною конструкцією, здатністю витримувати високі рівні звукового тиску, специфічним характером звучання. Вони широко використовуються для запису барабанів (особливо бас-бочки та томів), гітарних підсилювачів, духових інструментів [22]. Класичні моделі динамічних мікрофонів (Shure SM57, SM58, Sennheiser MD421, Electrovoice RE20) є стандартом індустрії та присутні практично в кожній професійній студії.

Стрічкові мікрофони (ribbon microphones) характеризуються особливо м'яким, теплим звучанням з природним згладжуванням високочастотного діапазону. Вони ефективні для запису струнних інструментів, духових, гітарних кабінетів, вокалу в певних стилістиках. Сучасні стрічкові мікрофони (на відміну від вінтажних моделей) часто мають активну електроніку, що підвищує їхню чутливість та робить їх менш вразливими до фантомного живлення.

Полярна діаграма мікрофона визначає його чутливість до звуку, що приходить з різних напрямків, і є критичним параметром для вибору та розміщення. Кардіоїдна діаграма (найбільш поширена) забезпечує максимальну чутливість до звуку спереду та мінімальну ззаду, що корисно

для ізоляції від небажаних джерел. Всеспрямована діаграма однаково чутлива до звуку з усіх напрямків, що підходить для запису амбієнсу або в акустично якісних приміщеннях. Вісімкова діаграма (figure-8) має максимальну чутливість спереду та ззаду з мінімумом з боків, використовується в стереотехніках, для запису дуетів або при необхідності відсікти бокові відбиття [23].

Предпідсилювачі (preamps) виконують критично важливу функцію підсилення низькорівневого сигналу з мікрофона до лінійного рівня, придатного для подальшої обробки. Якість предпідсилювача суттєво впливає на характер звучання: високоякісні моделі забезпечують чистоту, прозоре підсилення з мінімальними спотвореннями та шумом, тоді як деякі моделі свідомо додають «характер» через гармонічні спотворення ламп або трансформаторів.

Професійні студії зазвичай мають комбінацію різних типів предпідсилювачів. Лампові преампи (tube preamps) додають теплоту, компресію, збагачення гармоніками парних порядків, що сприймається як музикальне та приємне. Транзисторні преампи можуть бути дуже чистими та прозорими (клас А, дискретна топологія) або додавати характерне забарвлення через трансформатори. Гібридні дизайни поєднують лампи та транзистори для балансу між чистотою та характером [24].

Аналого-цифрові конвертери (ADC) перетворюють аналоговий електричний сигнал у цифровий формат для запису та обробки в комп'ютері. Якість конверсії визначається роздільною здатністю (bit depth) та частотою дискретизації (sample rate). Професійний стандарт – це мінімум 24 біта при 48 кГц, хоча багато студій працюють з 96 кГц або навіть 192 кГц для максимальної точності. Висока розрядність забезпечує широкий динамічний діапазон (теоретично 144 дБ для 24 біт), що дозволяє працювати з широким діапазоном рівнів без ризику кліпування або надмірного шуму.

Сучасні аудіоінтерфейси поєднують функції предпідсилювання та конверсії в одному пристрої, пропонуючи різну кількість каналів (від 2 до 32

і більше), різні типи підключення (USB, Thunderbolt, PCIe), різний рівень якості компонентів [25]. Професійні інтерфейси (Universal Audio Apollo, RME Fireface, Antelope Audio Orion) забезпечують низьку латентність (затримку між входом та виходом), стабільні драйвери, високу якість конверсії та підсилення.

Центральним компонентом сучасної студії є комп'ютер, який поєднує технічне обладнання та програмне забезпечення — цифрову аудіостанцію (DAW). Вибір DAW значною мірою залежить від особистих уподобань та специфіки роботи, оскільки всі основні платформи (Pro Tools, Logic Pro, Ableton Live, Cubase, Studio One, Reaper) пропонують схожу базову функціональність. Водночас існують певні відмінності у робочому процесі, інтерфейсі та спеціалізованих можливостях.

Pro Tools традиційно вважається індустрічним стандартом для професійних студій, особливо в сферах пост-продакшну, кінематографа, телебачення. Його сильні сторони включають потужні інструменти редагування, ефективну роботу з великою кількістю треків, сумісність з апаратним прискоренням (HDX системи), широке поширення, що полегшує обмін проектами між студіями. Обмеженнями є відносна консервативність інтерфейсу, історично вища вартість, менша гнучкість для електронного продакшну порівняно з деякими альтернативами [26].

Logic Pro є популярним вибором для продюсерів на платформі macOS, особливо в сферах поп- та електронної музики. Програма пропонує величезну бібліотеку віртуальних інструментів та лупів, інтуїтивний інтерфейс, потужні MIDI можливості, відносно доступну ціну. Обмеженням є ексклюзивність для macOS, що робить її недоступною для користувачів Windows.

Ableton Live створювалась спеціально для електронної музики та лайв-перформансів, що відображається в її унікальній архітектурі з двома робочими режимами (SessionView та ArrangementView). Програма пропонує інноваційні інструменти для роботи з лупами, варпінгу аудіо, MIDI-

секвенсування, модуляції. Вона особливо популярна серед електронних продюсерів та виконавців, хоча дещо менш зручна для традиційного багатотрекового запису «живих» інструментів.

Cubase має довгу історію та пропонує збалансований набір інструментів для різних типів продакшну. Її сильні сторони включають потужні MIDI можливості, якісні вбудовані плагіни, гнучку систему маршрутизації, підтримку різних операційних систем.

StudioOne є відносно новою DAW, що швидко набула популярності завдяки сучасному інтерфейсу, ефективному робочому процесу, інноваційним функціям (наприклад, інтегрований мастеринг).

Незалежно від вибору DAW, саундпродюсер повинен глибоко розуміти її архітектуру, вміти ефективно організовувати проекти, використовувати шини та групи для структурування міксу, застосовувати автоматизацію для динамічних змін параметрів, оптимізувати налаштування для стабільної роботи. Знання гарячих клавіш та ефективних робочих процесів суттєво підвищує продуктивність.

Плагіни обробки звуку (VST, AU, AAX) розширюють можливості DAW, надаючи інструменти еквалізації, динамічної обробки, просторових ефектів, спеціалізованої обробки [27]. Професійна студія зазвичай використовує комбінацію вбудованих плагінів DAW та сторонніх рішень. Основні категорії плагінів включають:

Еквалайзери (EQ) – для коригування частотного балансу. Параметричні еквалайзери надають точний контроль над центральною частотою, підсиленням/ослабленням, добротністю (шириною смуги). Графічні еквалайзери пропонують фіксовані смуги частот, зручні для швидких коригувань. Лінійно-фазові еквалайзери запобігають фазовим зсувам, важливі для мастерингу, але створюють латентність. Аналогові емуляції (Pultec, Neve, API) додають характер класичного обладнання [28].

Компресори та динамічні процесори – для контролю динамічного діапазону. Компресор зменшує рівень сигналу, що перевищує встановлений

поріг (threshold), згідно з коефіцієнтом стиснення (ratio). Параметри атаки (attack) та відпускання (release) визначають швидкість реагування. Різні типи компресорів мають різний характер: VCA компресори (точні, прозорі), оптичні (м'які, музикальні), FET (швидкі, агресивні), варі-мю (теплі, з природною компресією). Лімітери, експандери, гейти є спорідненими процесорами для специфічних завдань.

Реверберації – для створення просторовості. Алгоритмічні реверберації генерують штучний простір через математичні алгоритми, пропонують великий контроль над параметрами. Конволюційні реверберації використовують імпульсні відгуки (IRs) реальних приміщень для автентичного відтворення акустики конкретних просторів [29]. Затримки (delay) та модуляційні ефекти (chorus, flanger, phaser) – для створення ритмічних повторень, просторових ефектів, тембрового збагачення.

Сатурація та спотворення – для додавання гармонік, теплоти, агресії. Спеціалізовані процесори включають де-ессери (контроль сибілантів), транзієнт-шейпери (контроль атаки), де-ревербератори та багато інших. Віртуальні інструменти (VSTi, AU) дозволяють генерувати звук програмно, розширюючи палітру доступних тембрів без необхідності фізичних інструментів. Основні категорії включають:

Семплерні інструменти відтворюють записані звуки реальних інструментів. Високоякісні оркестрові бібліотеки (Vienna Symphonic Library, Spitfire Audio, EastWest) містять детально семпловані оркестрові інструменти з множиною артикуляцій, динамічних шарів, раунд-робінів для природності. Такі бібліотеки можуть займати сотні гігабайтів та вимагають потужного комп'ютера, але забезпечують реалістичне звучання.

Синтезатори генерують звук через різні методи синтезу. Субтрактивні синтезатори (Serum, Sylenth1, Massive) починають з багатих гармоніками осциляторів та формують тембр через фільтри. FM синтезатори (Native Instruments FM8) використовують частотну модуляцію для складних, металевих тембрів. Вейвтейбл синтезатори (Serum, Vital) дозволяють

морфувати між різними хвильовими формами. Модульні синтезатори (VCV Rack, Reaktor) надають максимальну гнучкість через патч-кейбл архітектуру. Системи відтворення звуку в студії є критично важливими для точної оцінки звукозапису та прийняття коректних рішень щодо обробки.

Основні студійні монітори (near-field monitors) розміщуються на відстані 1-2 метри від позиції прослуховування (sweet spot) та забезпечують детальне, точне відтворення. Професійні монітори характеризуються рівною частотною характеристикою, низькими спотвореннями, широким динамічним діапазоном, точною передачею стереобази.

Існує кілька філософій дизайну студійних моніторів. Монітори з передньою басовою щілиною (front-ported) або закритого типу (sealed) краще підходять для розміщення близько до стін. Коаксіальні дизайни (високочастотник у центрі низькочастотника) забезпечують точкове джерело звуку з кращою фазовою когерентністю. Активні монітори (зі вбудованими підсилювачами) є стандартом для сучасних студій завдяки оптимізованому узгодженню підсилювача та динаміків. Акустична обробка апаратної є настільки ж важливою як якість самих моніторів.

Монітори повинні розміщуватись на стійких стендах, бажано з акустичною ізоляцією для запобігання передачі вібрацій. Трикутна конфігурація (рівносторонній трикутник між лівим монітором, правим монітором та позицією слухача) забезпечує оптимальну стереобазу. Висота твітерів повинна відповідати рівню вух слухача. Кут нахилу (toe-in) підбирається для кращого балансу прямого звуку та відбить.

Додаткові системи прослуховування розширюють можливості оцінки міксу. Монітори дальнього поля (main monitors, soffit-mounted) надають перспективу великого звучання, корисну для оцінки загального балансу та простору. Міні-монітори або мультимедійні колонки дозволяють перевірити, як звучить мікс на типових споживчих системах. Система відтворення в моно виявляє проблеми з фазою та допомагає оцінити баланс без просторової інформації.

Навушники є важливим додатковим інструментом прослуховування, особливо для перевірки деталей, виявлення артефактів, роботи в умовах обмеженої акустики [30]. Студійні навушники поділяються на відкритого типу (забезпечують більш природне, просторе звучання, але пропускають зовнішній шум) та закритого типу (ізолюють від зовнішнього звуку, корисні для запису, коли виконавець не повинен чути інші джерела). Професійні моделі (Sennheiser HD 600/650/800, Beyerdynamic DT 770/880/990, Audio-Technica ATH-M50x) забезпечують точне, незабарвлене відтворення.

Організація комутації та сигнального потоку в студії вимагає ретельного планування. Аналогова комутація (patch bay) дозволяє гнучко перенаправляти сигнали між різними пристроями без постійного перепідключення кабелів. Якісні кабелі з екрануванням мінімізують наведені шуми та інтерференцію. Симетричні з'єднання (balanced, XLR або TRS) є стандартом для професійних студій завдяки кращій стійкості до наведених шумів на довгих відстанях.

Система тактування (clock) забезпечує синхронізацію всіх цифрових пристроїв у студії. Нестабільний або неузгоджений тактовий сигнал може призводити до артефактів звуку (кляцань, спотворень, джитеру). Високоякісні майстер-генератори (Antelope, Apogee, RME) забезпечують стабільний, низькоджиттерний тактовий сигнал для всіх підключених пристроїв.

Допоміжне обладнання включає різноманітні інструменти та пристрої, що полегшують роботу. Ді-бокси (DI boxes) перетворюють високоімпедансний інструментальний сигнал (гітара, бас) у низькоімпедансний мікрофонний рівень, придатний для підключення до передпідсилювача на великих відстанях. Реампінг-бокси дозволяють відтворювати записаний інструментальний сигнал через підсилювач для запису різних варіантів звучання. Системи комунікації (talkback) забезпечують аудіозв'язок між апаратною та студією без необхідності фізично переходити між приміщеннями.

Монітори для виконавців (headphone distribution systems) дозволяють створювати індивідуальні мікси для кожного музиканта, що є критичним для комфортної роботи. Акустичні екрани та гоби (gobos) – переносні акустичні панелі, що використовуються для створення ізоляції між інструментами, контролю відбить, модифікації акустики приміщення для конкретних завдань. Вони забезпечують гнучкість у акустичній обробці без постійних змін у приміщенні.

Живі інструменти та підсилювачі також є частиною обладнання багатьох студій. Якісне акустичне фортепіано є цінним активом, хоча його обслуговування (настройка, регулювання механіки) вимагає регулярних інвестицій. Гітарні та басові підсилювачі різних типів (лампові, транзисторні, модельні) надають можливості створення автентичного звучання [10].

Барабанна установка в студії повинна бути якісною та правильно налаштованою. Вибір пластиків, настройка натягу, демпфування резонансів суттєво впливають на звучання. Багато студій мають кілька наборів малих барабанів, бас-бочок, тарілок для різних стилістичних потреб. Організація робочого простору впливає на ергономіку та ефективність роботи. Продюсерська консоль або робочий стіл повинні забезпечувати зручне розміщення обладнання (комп'ютер, аудіоінтерфейс, MIDI-контролери, клавіатура, миша) на відповідній висоті та відстані. Додаткові монітори для комп'ютера дозволяють розмістити більше інформації (DAW, аналізатори, референси) одночасно [31].

Освітлення студії повинно бути м'яким та регульованим, щоб не створювати надмірної втоми очей під час тривалих сесій. Деякі студії використовують RGB-освітлення для створення різної атмосфери залежно від характеру проєкту або настрою сесії. Температура та вентиляція є важливими для комфорту та працездатності обладнання. Комп'ютери, підсилювачі та інше обладнання генерують тепло, тому необхідна ефективна вентиляція. Водночас системи кондиціонування не повинні створювати надмірного

шуму, що може потрапляти в запис через мікрофони або заважати точному прослуховуванню.

Резервне копіювання (backup) є критично важливим аспектом управління студійними проєктами. Втрата даних через збій обладнання, помилку оператора або інші причини може призвести до катастрофічних наслідків. Професійна практика передбачає множинні рівні резервування: локальне (на окремий диск), мережеве (NAS), хмарне (cloud). Автоматизоване резервування знижує ризик людського фактору. Організація файлової структури проєктів повинна бути логічною та послідовною. Ясна система іменування файлів, версіонування, архівації полегшує навігацію та знижує ризик помилок. Документування налаштувань, використаних плагінів, особливих рішень допомагає при поверненні до проєкту після тривалої перерви або передачі матеріалів іншому фахівцю.

Сучасна студія звукозапису таким чином є складною технічною системою, що вимагає від саундпродюсера не лише розуміння принципів роботи окремих компонентів, але й здатності інтегрувати їх у ефективний робочий процес. Технічна досконалість студії створює можливості для реалізації творчих ідей, але не гарантує якісного результату без професійної майстерності, досвіду та художнього смаку продюсера.

2.2. Технології та методи запису вокалу і основних музичних інструментів

Процес звукозапису музичних інструментів та вокалу є одночасно технічним та творчим завданням, що вимагає від саундпродюсера глибокого розуміння акустичних характеристик джерел звуку, принципів мікрофонування, технік обробки сигналу та естетичних аспектів звучання [32]. Кожен тип інструменту або голосу має специфічні характеристики, що визначають оптимальні підходи до запису.

Запис вокалу є найбільш емоційно значущим та часто найбільш складним елементом багатьох музичних творів. Якість вокального запису критично впливає на загальне сприйняття композиції, тому саундпродюсер

повинен приділяти особливу увагу всім аспектам вокальної продукції [33]. Підготовка до вокальної сесії починається з створення комфортних умов для виконавця. Температура приміщення повинна бути комфортною (не занадто холодною, оскільки це може негативно впливати на голосові зв'язки).

Освітлення слід зробити м'яким та приємним, можливо з можливістю регулювання для створення відповідної атмосфери. Доступ до води кімнатної температури є обов'язковим для підтримки гідrataції голосових зв'язок. Психологічна атмосфера має вирішальне значення для вокального виконання. Співак повинен відчувати себе безпечно, не боятися помилок, довіряти продюсеру. Створення конструктивної, підтримуючої атмосфери без тиску та критики є важливою частиною роботи продюсера. Деякі співаки працюють краще в присутності інших музикантів або друзів, інші потребують повної приватності.

Вибір мікрофона для вокалу залежить від характеристик голосу, стилю музики, бажаного звучання. Конденсаторні мікрофони з великою діафрагмою є найбільш поширеним вибором завдяки детальному відтворенню тембрових нюансів, широкій частотній характеристиці, здатності передавати тонкі динамічні зміни. Класичні моделі включають Neumann U87, AKG C414, Audio-Technica AT4050, Rode NT1-A, кожна з яких має специфічний характер звучання [34].

Для яскравих, агресивних голосів або сучасного поп-звучання часто обирають мікрофони з присутнім піком у високочастотному діапазоні (5-10 кГц), що додає чіткості та «повітря». Для теплих, м'яких голосів або вінтажного звучання підходять мікрофони з більш рівною характеристикою або навіть з легким спадом на високих частотах. Стрічкові мікрофони можуть бути ефективними для особливо яскравих або сибілантних голосів, природно згладжуючи високі частоти.

Динамічні мікрофони рідше використовуються для студійного вокалу, але можуть бути доречними для рок-вокалу з агресивною подачею, коли потрібна міцність та здатність витримувати високий звуковий тиск, або для

створення специфічного характеру звучання (наприклад, Shure SM7B популярний для подкастів та певних стилів вокалу).

Розміщення мікрофона відносно співака суттєво впливає на характер звучання. Типова відстань становить 15-30 см, що забезпечує баланс між деталізацією та природністю [35]. Ближче розміщення посилює ефект наближеності (proximity effect) – підсилення басового діапазону, що може додати теплоти та інтимності, але також може призвести до мутності або надмірної сибілантності [36]. Більша відстань створює більш природне, повітряне звучання, але може призвести до включення небажаної акустики приміщення.

Кут між віссю мікрофона та ротом співака також має значення. Пряме спрямування на рот забезпечує максимальну яскравість та присутність. Злегка зміщення мікрофона вгору (спрямування на ніс/чоло) може зменшити сибілантність. Розміщення дещо збоку зменшує прямий потік повітря від приголосних (особливо «п», «б», «т»), що допомагає контролювати поп-шуми.

Поп-фільтр (pop filter) є стандартним аксесуаром для вокального запису, що розсіює потоки повітря від вибухових приголосних, запобігаючи перевантаженню діафрагми мікрофона. Тканинні поп-фільтри є більш ефективними, але можуть злегка ослаблювати високі частоти. Металеві сітчасті є більш прозорими акустично, але менш ефективними проти поп-шумів.

Налаштування рівня запису вимагає уваги до динамічного діапазону виконання. Піки повинні залишатися нижче 0 dBFS (цифрового кліпування) з запасом близько 3-6 dB для непередбачених гучних моментів. При роботі з 24-бітною роздільною здатністю немає необхідності записувати максимально гучно – широкий динамічний діапазон дозволяє працювати з більш консервативними рівнями без ризику надмірного шуму. Типові піки вокалу можуть знаходитись на рівні -10 до -6 dBFS. Ланцюг обробки (signal chain) під час запису може включати деякі елементи, хоча філософії різняться. Мінімалістичний підхід передбачає запис максимально чистого сигналу з

можливістю повної обробки на етапі зведення. Активний підхід включає легку компресію, де-есінг, еквалізацію під час запису для формування бажаного звучання та контролю динаміки.

Якщо застосовується компресія під час запису, вона повинна бути обережною (коефіцієнт 2:1 до 4:1, час атаки 10-30 мс, відпускання 100-300 мс) для контролю піків без надмірного впливу на динаміку [37]. Лампові компресори (LA-2A, Fairchild 670) додають музикальний характер та теплоту. Оптичні компресори (LA-2A, Tube-Tech CL 1B) забезпечують м'яку, природну компресію. VCA компресори (API 2500, SSL G-Comp) пропонують більш точний контроль.

Де-есінг під час запису може бути корисним для контролю надмірної сибілантності, але має застосовуватись обережно, оскільки надмірне де-есінг може зробити вокал невиразним та «шепелявим». Багато продюсерів віддають перевагу залишати де-есінг для етапу зведення, коли можна більш точно налаштувати обробку в контексті повного міксу.

Еквалізація під час запису (якщо використовується) зазвичай обмежується субтрактивними коригуваннями – зрізанням низьких частот (high-pass filter на 80-100 Гц) для видалення руму та проксіміті-басу, можливим зменшенням проблемних резонансів у середньому діапазоні. Додавальна еквалізація краще залишається для етапу зведення. Техніка виконання співака суттєво впливає на результат. Саундпродюсер може давати вказівки щодо динаміки (контроль гучності, використання мікрофонної техніки – відступання від мікрофона на гучних моментах), артикуляції (чіткість приголосних, форма голосних), емоційної подачі, дихання [38].

Робота над диханням включає рекомендації щодо місць для вдихів, контролю шуму дихання, підтримки фразування. Техніка запису множинних дублів (comping) є стандартною практикою для вокалу. Співак виконує повну композицію або окремі секції кілька разів, а продюсер потім складає фінальний трек з кращих моментів різних дублів. Це дозволяє досягти

технічної досконалості (правильна інтонація, чітка артикуляція) при збереженні емоційної виразності. Типова практика включає запис 3-6 повних дублів основного вокалу, після чого час витрачається на ретельний відбір кращих фрагментів.

Техніка компонування вимагає уваги до узгодженості тембру, динаміки, емоційної подачі між різними фрагментами. Переходи між дублями повинні бути природними та непомітними. Крос-фейди на межах фрагментів допомагають згладити переходи. Деякі продюсери віддають перевагу робити комп разом зі співаком під час сесії для негайного зворотного зв'язку, інші роблять це самостійно після сесії.

Бек-вокали (backing vocals) та гармонії потребують специфічних підходів. Для щільних, однорідних гармоній часто записується кілька дублів кожної партії (2-4 на кожну ноту), які створюють ефект хору при панорамуванні та легкому розстроюванні [39]. Техніка подвоєння (doubling) основного вокалу – запис повторного виконання тієї ж мелодії – додає товщину та простір без звучання штучного хорусу.

Для рок або госпел стилів, де потрібен енергійний хоровий звук, можуть записуватись множинні виконавці одночасно або окремо з подальшим накладанням. Різноманітність голосів (різні співаки, різні тембри) створює більш цікаву та природну текстуру порівняно з множинними дублями одного голосу. Спеціальні вокальні техніки включають різноманітні ефекти та підходи. Шепіт або придыхання записується дуже близько до мікрофона для інтимності. Крики або агресивний вокал можуть вимагати більшої відстані або динамічного мікрофона для запобігання перевантаженню. Вокальні перкусії (beatbox) потребують швидкого транзйентного відгуку та здатності витримувати високий звуковий тиск.

Обробка вокалу на етапі зведення включає множинні процеси. Тюнінг (pitch correction) через програми як Melodyne або Auto-Tune може використовуватись для коригування інтонаційних неточностей. Філософії різняться від повної корекції (кожна нота ідеально точна) до вибіркової

корекції найбільш очевидних помилок при збереженні природних флуктуацій. Надмірний тюнінг може зробити вокал безживним та роботичним. Тайм-вирівнювання (timing correction) може використовуватись для узгодження вокальних фраз з грувом композиції, хоча це також повинно застосовуватись обережно для збереження природного відчуття часу. Деякі жанри (хіп-хоп, поп) традиційно використовують більш агресивне вирівнювання, тоді як інші (джаз, блюз, рок) цінують природні мікротаймові варіації.

Записелектрогітари та бас-гітари є фундаментальними інструментами рок, поп, метал, блюз, кантрі та багатьох інших жанрів. Запис цих інструментів може здійснюватись кількома методами, кожен з яких має переваги та обмеження. Метод мікрофонування підсилювача є традиційним та найбільш автентичним підходом. Гітарист грає через свій підсилювач, звук якого записується мікрофоном. Вибір підсилювача критично впливає на характер звучання – лампові підсилювачі додають теплоту, компресію, гармонічні спотворення; транзисторні є більш чистими та точними; модельні (Kemper, Axe-FX) емулюють різні типи.

Вибір мікрофона для гітарного кабінету зазвичай включає динамічні моделі завдяки їхній здатності витримувати високий звуковий тиск. Shure SM57 є індустрійним стандартом – недорогий, надійний, з характеристикою, що добре підходить для гітари. Альтернативи включають Sennheiser MD421 (більш повне звучання з кращим басом), Electrovoice RE20 (гладке, збалансоване звучання), Royer R-121 (стрічковий мікрофон для м'якого, теплого звучання).

Розміщення мікрофона відносно динаміка кабінету суттєво впливає на тональність. Спрямування на центр динаміка (on-axis, center) дає яскраве, агресивне звучання з акцентом на високих частотах. Зміщення до краю динаміка (off-axis, edge) створює більш темне, тепле звучання з меншою різкістю.

Типова практика – розміщення мікрофона на відстані 2-10 см від грилю кабінету під кутом між центром та краєм динаміка.

Техніка подвійного мікрофонування використовує два мікрофони на одному кабінеті для змішування різних характеристик (наприклад, SM57 на центрі для яскравості + стрічковий на краї для теплоти), або мікрофонування двох різних динаміків у кабінеті. Фазова когерентність між мікрофонами повинна перевірятись для запобігання фазової інтерференції при змішуванні сигналів.

Кімнатні мікрофони (roommics) розміщуються на відстані кількох метрів від кабінету для захоплення амбієнсу та простору. Вони додають глибину та «повітря» до звучання, особливо ефективні для класичного рок-звучання. Баланс між близьким та кімнатним мікрофонами регулюється залежно від бажаної кількості простору.

Метод прямого підключення (DI - DirectInput) передбачає підключення гітари безпосередньо до аудіоінтерфейсу через DI-бокс. Це забезпечує максимально чистий, необроблений сигнал, який потім може бути оброблений через програмні підсилювачі (amp simulators) або відправлений на реальний підсилювач для реампінгу. Метод DI є тихим (немає витоку від інших інструментів), гнучким (необмежені можливості зміни звучання пізніше), але може звучати менш «живо» порівняно з мікрофонуванням.

Реампінг – техніка, коли записаний DI-сигнал відтворюється через підсилювач та мікрофонується. Це дозволяє експериментувати з різними підсилювачами, налаштуваннями, мікрофонами після факту без необхідності повторного виконання [39]. Реампінг-бокс перетворює лінійний сигнал назад у високоімпедансний інструментальний рівень для правильної взаємодії з гітарним підсилювачем.

Гібридний підхід записує одночасно DI та мікрофонований сигнали, надаючи максимальну гнучкість. DI може бути змішаний з мікрофонованим звуком для додавання чіткості атаки (особливо корисно для ритм-гітари в щільних міксах) або використаний як резервна опція. Програмні підсилювачі

та процесори (Amplitube, Guitar Rig, Bias FX, Neural DSP) досягли високого рівня реалізму та пропонують величезну бібліотеку емуляцій класичних підсилювачів, кабінетів, ефектів. Вони є економічно ефективними, гнучкими, тихими, хоча деякі гітаристи та продюсери все ще віддають перевагу «реальному» звучанню фізичних підсилювачів.

Обробка гітарного звуку може включати еквалізацію для формування тональності (зрізання низьких частот для очищення міксу, зменшення резких середніх частот, додавання присутності на 2-5 кГц), компресію для контролю динаміки (особливо для чистих тонів або соло), сатурацію для додавання гармонік та товщини. Просторові ефекти (затримка, реверберація, хорус) створюють глибину та розмір.

Запис бас-гітари має специфіку, пов'язану з низькочастотним характером інструменту. Як і з електрогітарою, можливі метод мікрофонування, DI, або гібридний підхід. Для бас-підсилювачів використовуються мікрофони, здатні відтворювати низькі частоти: динамічні (AKGD112, ElectrovoiceRE20, ShureBeta 52) або конденсаторні великодіафрагмові (NeumannU47, AKGC414).DI-сигнал бас-гітари часто є основним у фінальному міксі завдяки чіткості, контролю, відсутності проблем з кімнатною акустикою.

Високоякісні DI-бокси (AvalonU5, RadialJ48) або предпідсилювачі (AmpregSVT-DI, Darkglass) забезпечують якісний тон. Мікрофонований сигнал підсилювача додається для «повітря», характеру, гармонік. Активні басы (зі вбудованим предпідсилювачем) мають сильний вихідний сигнал та вбудовану еквалізацію. Пасивні басы мають більш традиційний, органічний тон. Техніка гри (пальці, медіатор, слеп) суттєво впливає на характер звучання та динаміку. Продюсер може давати рекомендації щодо техніки залежно від бажаного звучання для треку.

Запис акустичної гітари є акустичним інструментом з складним резонансом, що вимагає уважного підходу до мікрофонування [40]. Характер звучання залежить від типу гітари (дредноут, концертна, джамбо), матеріалів

(різні породи дерева резонують по-різному), струн (сталеві або нейлонові), техніки гри (пальці, медіатор). Стандартна техніка мікрофонування використовує конденсаторний мікрофон з малою діафрагмою, розміщений на відстані 15-30 см від інструменту. Класичні позиції включають:

- Спрямування на 12-й лад – збалансоване звучання між теплотою корпусу та яскравістю струн
- Спрямування на місце з'єднання грифа з корпусом – акцент на атаці та артикуляції
- Спрямування на нижню частину корпусу (резонаторний отвір або нижче) – більш теплий, басовий тон
- Спрямування безпосередньо на резонаторний отвір – максимальний бас, але може бути гудіння

Подвійне мікрофонування акустичної гітари дозволяє змішувати різні перспективи. Типові комбінації: один мікрофон на 12-му ладі, другий біля моста; стерео-пара для захоплення ширини; один близький, один кімнатний для глибини. Стерео-техніки (XY, ORTF, spaced pair) створюють просторе, занурююче звучання, особливо ефективно для сольних акустичних композицій або мінімалістичних аранжувань.

П'єзозвукознімачі вбудовані в деякі акустичні гітари та забезпечують прямий сигнал без мікрофонування. Вони корисні для живих виступів (відсутність фідбеку, ізоляція від інших інструментів), але часто звучать менш природно порівняно з мікрофонуванням. Змішування п'єзо-сигналу з мікрофонованим може комбінувати переваги обох підходів – присутність та чіткість атаки від п'єзо, природний тон від мікрофона.

Обробка акустичної гітари зазвичай є мінімальною для збереження природності. Легка компресія контролює динаміку (особливо важливо для стилів з агресивним струмом). Еквалізація може зменшувати резонанси корпусу (часто навколо 200-400 Гц), додавати присутності (2-5 кГц), додавати «повітря» (10-15 кГц). Де-есінг може контролювати різкість атаки медіатора.

Запис акустичного фортепіано є одним з найскладніших інструментів для запису через широкий частотний діапазон (найнижча нота A0 близько 27,5 Гц, найвища C8 близько 4186 Гц плюс гармоніки), широкий динамічний діапазон, складну просторову характеристику звучання. Роялі (grand pianos) та піаніно (upright pianos) вимагають різних підходів. Для рояля існує безліч технік мікрофонування залежно від бажаного звучання та музичного контексту. Класична стерео-техніка для соло фортепіано розміщує пару конденсаторних мікрофонів з малою діафрагмою над струнами відкритого рояля на відстані 15-30 см.

Конфігурація XY (два мікрофони з кардіоїдною діаграмою під кутом 90-120 градусів, розміщені в одній точці) забезпечує хорошу стереосумісність при згортанні в моно. ORTF техніка (два кардіоїдні мікрофони під кутом 110 градусів, розташовані на відстані 17 см) створює ширшу стереобазу з більшим відчуттям простору. Spaced pair (два мікрофони на відстані 30-100 см один від одного) забезпечує найширшу стереобазу, але може мати проблеми з фазою при зведенні в моно.

Позиціонування стерео-пари також варіюється: над басовими струнами для теплішого звучання, над високими струнами для яскравішого, по центру інструменту для збалансованого тону. Відстань від струн впливає на баланс між прямим звуком та акустикою приміщення – ближче для інтимного, детальнього звучання, далі для більш просторого, концертного характеру.

Для популярної музики, де фортепіано є частиною ансамблю, часто використовується більш близьке мікрофонування для кращої ізоляції та присутності в міксі. Мікрофони можуть розміщуватись всередині рояля, близько до молоточків, для максимально прямого звучання з мінімумом кімнатної акустики.

Техніка Decca Tree (три всеспрямовані мікрофони у T-конфігурації) використовується для оркестрових записів і може бути адаптована для соло фортепіано у великих залах. Додаткові мікрофони (spot mics) можуть бути

додані для конкретних реєстрів інструменту для більшого контролю при зведенні.

Піаніно (upright piano) зазвичай мікрофонується ззаду інструменту (після зняття задньої панелі) або з боків. Розміщення мікрофонів на рівні молоточків забезпечує прямий звук. Експериментальні позиції можуть включати мікрофонування дек резонансу, використання контактних мікрофонів на корпусі.

Обробка фортепіанного звуку зазвичай мінімальна для класичної музики (можлива легка еквалізація для корекції акустики приміщення, дуже м'яка компресія для об'єднання динаміки). Для популярної музики може застосовуватись більш агресивна обробка – компресія для постійної присутності в міксі, еквалізація для підгонки під інші інструменти, ефекти (реверберація, затримка) для простору.

Запис барабанів - установка є найскладнішим інструментом для запису через множинність компонентів (бас-бочка, малий барабан, томи, хай-хет, тарілки), широкий динамічний та частотний діапазон, важливість просторової презентації. Існує два основних підходи: мінімалістичний (кілька мікрофонів, акцент на природному звучанні та граві) та мультитрековий (окремий мікрофон на кожен барабан, максимальний контроль при зведенні) [41].

Мінімалістичний підхід може використовувати лише оверхед-мікрофони (один або два) плюс можливо мікрофон на бас-бочці. Це створює природне, цілісне звучання, де баланс між елементами встановлюється виконавцем та позицією мікрофонів. Підхід ефективний для джазу, блюзу, деяких рок-стилів, де цінується «жива» енергія та динаміка.

Процес написання та зведення авторського треку в стилі «UK-Garage»

Зазначимо основні етапи процесу створення та зведенню авторської композиції на основі практичного завдання, його особливостей та специфіки роботи, технічним обладнанням, основним аспектам зведення.

На початку своєї роботи було визначено з BPM майбутнього треку «відштовхуючись» від стилю музики в якому планую робити трек, зазвичай UK-Garage по швидкості від 128 до 140 bpm, тож я вирішив працювати в швидкості 128. Потім проходив відбір вокального семплу на Splice, який став основою треку. Семпл був в тональності Ля-мінор, тож трек в цій тональності. Далі був етап аранжування барабанів. Для цього було проведено аналіз музики в такому стилі в бібліотеках і керуючись досвідом вибрано бочку та снейр, який відповідає стилю та має гарне «комерційне» звучання. Потім було підібрано хай-хет та виставлено його з грав-зсувом, щоб він грав не рівно. Для просторовості та композиції додано шейкер та тамбурін.

Наступним етапом був підбір гармонії. Акорди гармонії розбито на 4 голоси так, щоб тембрально вони звучали як найкраще, для цього задіяно синтезатор Spire. (Рисунок 1). Далі еквайзером FabFilterPro-Q «відрізав» весь низ до 153 Hzта «підняв» в районі 1350 Hzна 2dB.

Наступною обробкою був плагін ShaperBox 3, який налаштований так щоб він «відрізав» звук в ритмі $\frac{1}{4}$. Далі було використано плагін SmoothOperator для динамічної еквалізації резонансних частот та компресором SPLIRON, в якому налаштував повільний release та середнє значення Attack. Наступним інструментом був pluck, для якого було використовано синтезатор Spire(Рисунок 2).

Потім FabFilterPro-Q «відрізав» 100 Hzнижських частот для того, щоб вони були приємніші на звук та не створювали додаткового «навантаження» на мікс в цілому. Наступним крок – додавання сатурації в районі високих частот щоб звук був більш «насичінішим» і додав компресії для того, щоб зменшити динаміку (Рисунок 3). В кінці додано в Delay для того щоб заповнити простір між акордами.

В аранжуванні бажано заповнювати весь спектр частот і в цьому випадку не вистачало високих частот, тому було зроблено Lead який грає у верхньому регістрі і обробив плагіном ShaperBox 3 який налаштований так

щоб він «відрізає» звук синтезатора в ритмі $\frac{1}{4}$ як і основні акорди треку щоб воно зливалось в «єдиний пласт аранжування».

Наступний крок - підібрати ReezеBass в синтезаторі Serum та зробити Sidechaine з групою всіх барабанів, що грають в аранжуванні. Використано компресор SPLIRON з швидкою атакою та повільним релізом для того, щоб звук баса став більш контрольованим (Рисунок 4). Також синтезатором Serum створено organbass, який стилістично «підкреслює» той стиль музики в якому створювалося аранжування. В цьому етапі дуже важливо, щоб тембр звука відрізнявся від ReezеBass для того, щоб вони не «маскували» і не заважали один одному.

Далі за допомогою синтезатора Serum створено Pluck, який грає в основній частині та додано ще пару FX, які додають плавності переходів від однієї частини треку до іншої (Рисунок 5). Мастеринг треку створено на студії «SvobodaRecords» під час преддипломної практики.

Висновки до розділу 2

У другому розділі розглянуто технічні, акустичні та методологічні основи сучасного звукозапису, що становлять фундамент професійної діяльності саундпродюсера. Сучасна студія звукозапису постає як високотехнологічний комплекс, у якому поєднуються просторові, технічні та програмні елементи. Від якості акустичної організації приміщень, правильного підбору мікрофонів, предусилювачів, конвертерів, систем моніторингу та цифрової аудіостанції (DAW) залежить точність відтворення звуку і кінцева якість аудіопродукту.

Раціональна архітектурно-акустична організація студійного простору — це ключ до створення нейтрального, контрольованого звукового середовища, що дозволяє ухвалювати об'єктивні продюсерські рішення. Технічна база сучасних студій охоплює широкий спектр аналогових та цифрових пристроїв, серед яких мікрофони різних типів, професійні преампи, конвертери та моніторні системи, що забезпечують максимально точну передачу сигналу. Водночас цифрові технології та програмне

забезпечення (Pro Tools, Logic Pro, Ableton Live тощо) відкривають нові можливості для гнучкої обробки, редагування та зведення звуку.

Особлива увага приділяється методам і технікам запису вокалу та основних інструментів. Правильний вибір мікрофона, його положення, акустичні умови, психологічний комфорт виконавця та точне налаштування рівнів сигналу є критичними для досягнення якісного звучання. Продюсер має поєднувати технічні знання з художнім чуттям, забезпечуючи не лише чистоту й точність запису, але й емоційну виразність виконання.

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ САУНДПРОДЮСЕРА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

3.1. Психологічні аспекти взаємодії саундпродюсера з виконавцями

Психологічна складова роботи саундпродюсера є одним з найбільш недооцінених, але водночас критично важливих аспектів професійної діяльності. Створення музики є глибоко особистісним та емоційно насиченим процесом, в якому виконавці часто перебувають у вразливому психологічному стані, відкриваючи свій внутрішній світ через музичний та вокальний перформанс. Саундпродюсер в цьому контексті виступає не лише як технічний фахівець, але й як психолог, коуч, та емоційна опора для артиста [48].

Одним з ключових психологічних навичок саундпродюсера є емпатія та емоційний інтелект. Продюсер повинен вміти розпізнавати емоційний стан виконавця, розуміти його потреби, страхи та сподівання. Багато артистів, особливо початківців, відчувають значний стрес під час студійного запису. Вони можуть хвилюватися через технічні аспекти запису, сумніватися у власних здібностях, або відчувати тиск від очікувань продюсера, лейблу чи власних амбіцій.

Завдання продюсера – створити атмосферу психологічного комфорту та довіри, в якій артист може розкрити свій творчий потенціал максимально повно. Створення комфортного психологічного середовища починається з перших хвилин спілкування. Саундпродюсер повинен встановити довірчий контакт з виконавцем, продемонструвати щирий інтерес до його творчості та бачення майбутнього продукту [49]. Це може включати попередні зустрічі для обговорення концепції проекту, прослуховування демо-записів, обговорення музичних впливів та референсів.

Такі попередні сесії допомагають не лише краще зрозуміти творче бачення артиста, але й встановити особистісний зв'язок, який стане основою

для продуктивної співпраці. Важливим психологічним аспектом є вміння надавати конструктивний зворотний зв'язок. Під час запису продюсер постійно оцінює якість виконання та приймає рішення про необхідність повторних дублів. Проте спосіб, яким ця інформація доноситься до артиста, критично впливає на його самопочуття та продуктивність. Замість прямої критики, досвідчені продюсери використовують техніки позитивного підкріплення, фокусуючись на тому, що вже вийшло добре, перш ніж звертати увагу на аспекти, які потребують покращення [50]. Наприклад, замість фрази «Цей куплет звучить погано», ефективніший підхід: «Перша половина куплету звучить чудово, особливо емоційна подача в другому рядку. Спробуймо ще раз другу половину, щоб досягти такого ж рівня емоційності».

Особливу увагу слід приділити роботі з вокалістами, оскільки голос є найбільш інтимним та особистісним інструментом. Багато співаків мають комплекси щодо власного голосу, і критика, навіть конструктивна, може бути сприйнята болісно [51]. Саундпродюсер повинен знаходити баланс між прагненням до технічної досконалості та збереженням емоційної автентичності виконання. Іноді технічно недосконалий, але емоційно щирий дубль може бути кращим вибором, ніж технічно бездоганне, але холодне виконання.

Управління очікуваннями є ще одним критичним психологічним навиком. Багато артистів, особливо ті, хто працює над своїм першим професійним релізом, мають нереалістичні очікування щодо процесу запису та його результатів. Вони можуть очікувати, що запис відбудеться швидко та легко, або що продюсер «магічним чином» перетворить їхній матеріал на комерційно успішний хіт.

Завдання продюсера – на початку співпраці чесно та відкрито обговорити реалістичні терміни, можливі виклики, та те, що може бути досягнуто в межах доступного бюджету та часу. Це допомагає уникнути розчарувань та конфліктів на пізніших етапах проекту [52].

Робота з творчими кризами та блоками є невід'ємною частиною психологічної підтримки артиста з боку продюсера. Під час тривалих студійних сесій виконавці можуть відчувати втому, втрату творчого натхнення, або сумніви у правильності обраного напрямку. У таких ситуаціях продюсер може виступати як мотиватор, який допомагає артисту подолати кризу. Це може включати зміну активності (перехід до роботи над іншою композицією), перерву для відпочинку, обговорення джерел натхнення, або навіть психологічну підтримку через розмову про більш широкі аспекти творчості та життя.

Динаміка влади у відносинах між продюсером та артистом також є важливим психологічним аспектом. З одного боку, продюсер володіє технічною експертизою та досвідом, який може бути недоступний артисту. З іншого боку, артист є автором музичного матеріалу та має власне бачення кінцевого результату. Балансування цих двох позицій вимагає делікатності та поваги. Найбільш продуктивні відносини базуються на принципі колаборативної співпраці, де продюсер та артист виступають як рівноправні партнери, кожен з яких вносить свій унікальний внесок у створення фінального продукту.

Конфліктні ситуації є природною частиною творчого процесу, особливо коли в проекті задіяно кілька людей з різними поглядами та амбіціями. Саундпродюсер часто виступає медіатором у таких конфліктах, допомагаючи знайти компромісні рішення, які задовольняють всі сторони. Це вимагає навичок дипломатії, вміння слухати різні точки зору, та здатності знаходити творчі рішення, які об'єднують, а не розділяють учасників проекту.

Особливу увагу варто приділити роботі з молодими та недосвідченими артистами [53]. Для багатьох з них перший професійний студійний досвід може бути стресовим та лякаючим. Продюсер в такій ситуації виконує роль ментора та наставника, не лише допомагаючи створити якісний музичний продукт, але й навчаючи артиста основам студійної роботи, етикету, та

професійних стандартів індустрії. Ця освітня функція може мати довготривалий вплив на кар'єру артиста та формування його професійної ідентичності.

Культурна чутливість стає все більш важливою в контексті глобалізованої музичної індустрії. Саундпродюсери часто працюють з артистами з різних культурних, етнічних та соціальних бекграундів. Розуміння та повага до культурних особливостей, цінностей та табу виконавця є необхідною умовою для створення довірчих та продуктивних відносин. Це також включає усвідомлення власних культурних упереджень та активну роботу над створенням інклюзивного та безпечного творчого простору.

Нарешті, важливим психологічним аспектом є здатність продюсера до саморефлексії та власного емоційного самоконтролю. Робота в студії може бути стресовою не лише для артистів, але й для самого продюсера. Тиск дедлайнів, технічні проблеми, творчі розбіжності, та фінансові обмеження можуть створювати значний стрес. Продюсер повинен вміти керувати власними емоціями, зберігати спокій та професіоналізм навіть у складних ситуаціях, та демонструвати приклад здорової робочої етики для всієї команди [54].

3.2. Організаційно-управлінська діяльність саундпродюсера в сучасних умовах

Сучасна діяльність саундпродюсера виходить далеко за межі суто технічних аспектів звукозапису та обробки аудіоматеріалу. У контексті динамічного розвитку музичної індустрії та трансформації способів створення, розповсюдження та споживання музичного контенту, роль саундпродюсера еволюціонувала до комплексної управлінської позиції, що вимагає широкого спектру компетенцій у сфері проектного менеджменту, фінансового планування, маркетингу та стратегічного мислення. Ця трансформація відбувалася поступово протягом останніх двох десятиліть, але

особливо прискорилося з поширенням цифрових технологій та зміною бізнес-моделей музичної індустрії.

Історично саундпродюсер виконував переважно технічну роль, забезпечуючи якісний запис та обробку музичного матеріалу. Проте сучасні реалії вимагають значно ширшого набору компетенцій. За дослідженнями Berklee College of Music, проведеними у 2023 році, успішні саундпродюсери витрачають лише 40-50% робочого часу безпосередньо на технічні аспекти звукозапису, тоді як решта часу присвячується організаційним, управлінським та комунікаційним функціям. Ця статистика підкреслює фундаментальну зміну у природі професії та необхідність розвитку міждисциплінарних навичок[42].

Організаційна складова роботи сучасного саундпродюсера починається з етапу пре-продакшну, який передбачає детальне планування всього процесу створення музичного продукту. На цьому етапі продюсер виступає як проектний менеджер, який повинен скоординувати роботу всіх учасників творчого процесу: артистів, сесійних музикантів, звукоінженерів, аранжувальників, та інших фахівців. Це вимагає створення детального графіку роботи, який враховує доступність студії звукозапису, зайнятість виконавців, терміни здачі проміжних та фінальних версій композицій.

Планування пре-продакшну включає кілька критичних компонентів, кожен з яких вимагає ретельної уваги та професійного підходу. Перший етап пре-продакшну передбачає концептуальну розробку проекту. Музичній продюсер та саундпродюсер проводять серію зустрічей з артистом або групою для обговорення творчого бачення майбутнього релізу. Це включає визначення музичного стилю, цільової аудиторії, референсних треків, які надихають проект, та загальної естетики звучання. На цьому етапі продюсер також оцінює готовність матеріалу до студійного запису, аналізує демо-версії композицій, та визначає, які елементи потребують доопрацювання ще до початку студійних сесій. Часто цей етап включає попередні репетиції з

артистами, під час яких відпрацьовуються аранжування, темпи, тональності та інші музичні параметри.

Створення детального виробничого плану є наступним критичним кроком. Продюсер розробляє покроковий графік роботи над проектом, який включає окремі сесії для запису різних інструментів, вокалу, овердабів, зведення та мастерінгу [43]. При плануванні необхідно враховувати логістику студійної роботи: наприклад, запис барабанів зазвичай вимагає більше часу на налаштування мікрофонів та акустики приміщення, тому такі сесії часто плануються на початку проекту. Вокальні сесії, навпаки, можуть бути розподілені на кілька етапів, щоб уникнути перевтоми голосових зв'язок виконавця.

Продюсер також повинен передбачити резервний час для непередбачених ситуацій, технічних проблем або творчих експериментів, які можуть виникнути в процесі роботи. Важливим аспектом організаційної роботи є бюджетування проекту.

Продюсер повинен розробити детальний фінансовий план, який включає всі можливі витрати на реалізацію проекту. Основні статті бюджету включають оренду студійного часу, яка може варіюватися від кількох десятків до кількох сотень доларів за годину залежно від рівня студії та її розташування. Оплата роботи сесійних музикантів також становить значну частину витрат, особливо якщо проект вимагає залучення професійних виконавців на струнних, духових або ударних інструментах. У великих містах професійні сесійні музиканти можуть отримувати від 100 до 500 доларів за тригодинну сесію. Бюджет також повинен враховувати витрати на додатковий персонал: асистентів інженерів, програмістів синтезаторів, музичних редакторів, фахівців з вокальної обробки. Якщо проект вимагає оркестрових або хорових аранжувань, необхідно передбачити витрати на аранжувальників, копіїстів нот, оренду репетиційного приміщення для оркестру або хору, та оплату роботи всіх виконавців. Окрема стаття витрат пов'язана з обладнанням: якщо власні ресурси студії недостатні, може

знадобитися оренда спеціалізованих мікрофонів, преампів, компресорів або інших одиниць обладнання. Вартість оренди такого обладнання може становити від кількох десятків до кількох сотень доларів на день.

Мастерінг зазвичай виконується окремими спеціалізованими студіями і становить ще одну значну статтю витрат. Професійний мастерінг одного треку може коштувати від 50 до 300 доларів, залежно від репутації та досвіду мастерінг-інженера. Для повноформатного альбому з 10-12 треків загальна вартість мастерінгу може сягати 2000-3000 доларів. Додатково необхідно передбачити витрати на створення візуального контенту: обкладинки альбому, промо-фотографій, відеокліпів, графіки для соціальних мереж. Робота професійного фотографа може коштувати від 500 до 2000 доларів за зйомку, а створення відеокліпу - від 5000 до 50000 доларів залежно від концепції та масштабу виробництва.

Маркетингові витрати також повинні бути частиною бюджету, особливо для незалежних релізів. Це може включати оплату послуг PR-агенцій, витрати на рекламу в соціальних мережах та стрімінгових платформах, виробництво фізичних носіїв (вініл, CD), якщо такі плануються. У сучасних реаліях, особливо при роботі з незалежними артистами або невеликими лейблами, продюсер часто змушений оптимізувати бюджет, шукаючи баланс між якістю продукту та економічною доцільністю. Це може включати пошук альтернативних рішень: використання домашньої студії для окремих етапів роботи, залучення молодих фахівців, які ще будують свою репутацію та готові працювати за нижчу оплату, або використання цифрових технологій замість залучення живих музикантів де це можливо.

Управлінська функція саундпродюсера також включає координацію технічних аспектів проекту. Це передбачає вибір відповідного студійного обладнання, програмного забезпечення, визначення необхідності залучення спеціалізованих фахівців для окремих завдань. Продюсер повинен мати детальне розуміння технічних можливостей різних типів мікрофонів, преампів, компресорів, еквайзерів та іншого обладнання. Наприклад, для

запису акустичної гітари може бути обрано конденсаторні мікрофони з малою діафрагмою для яскравого, деталізованого звуку, або великодіафрагмові конденсаторні мікрофони для більш теплого, об'ємного тембру. Для запису вокалу вибір може падати на класичні лампові мікрофони типу Neumann U87 або сучасні FET мікрофони залежно від тембру голосу виконавця та бажаного характеру звучання. У сучасних умовах роль саунд-продюсера часто виходить за межі безпосередньої роботи над звукозаписом та включає участь у стратегічному плануванні музичної кар'єри виконавця. Продюсер може допомагати формувати артистичну ідентичність, рекомендувати напрями творчого розвитку, брати участь у виборі репертуару, колаборацій, візуальної концепції проєкту. Така розширена роль особливо характерна для ситуацій, коли продюсер працює з виконавцем на довгостроковій основі, формуючи стійкі творчі партнерства [41].

Важливою характеристикою сучасного саунд-продюсера є його здатність адаптуватись до різних контекстів та моделей роботи. Існує кілька основних моделей організації продюсерської діяльності. Перша модель – «продюсер як автократ» – передбачає значний контроль продюсера над усіма аспектами проєкту, від вибору матеріалу до фінального звучання. Така модель була поширена в ранній історії професії та все ще використовується в деяких контекстах, особливо при роботі з недосвідченими виконавцями або в жанрах, де продюсер виступає як головний творець (наприклад, в електронній музиці).

Друга модель – «продюсер як фасилітатор» – акцентує роль продюсера як помічника та організатора, який створює оптимальні умови для творчості виконавців, але не нав'язує власне бачення. Така модель відповідає філософії мінімального втручання та пріоритету аутентичності виконання над студійною полірованістю. Продюсери, що працюють у цій парадигмі, зосереджуються на якісній фіксації справжнього звучання музикантів,

технічному забезпеченні процесу, створенні комфортної атмосфери для роботи.

Третя модель – «продюсер як співавтор» – передбачає партнерську взаємодію між продюсером та виконавцем, спільне прийняття творчих рішень, обмін ідеями. Ця модель є найбільш збалансованою та поширеною в сучасній практиці, оскільки поєднує експертизу продюсера з творчим баченням виконавця. Успішна реалізація цієї моделі вимагає високого рівня довіри, взаємоповаги, здатності до компромісів з обох сторін.

Четверта модель – «продюсер як технічний виконавець» – характеризується обмеженням ролі продюсера переважно технічними функціями, коли творчі рішення приймаються виконавцем або іншими особами (наприклад, менеджером, лейблом). Така модель може бути прийнятною для досвідчених артистів з чітким власним баченням або в ситуаціях, коли виконавець сам володіє достатніми технічними знаннями для прийняття обґрунтованих рішень.

Координація роботи з іншими фахівцями вимагає чіткої комунікації та розуміння специфіки різних професійних ролей у студії. Якщо проект потребує залучення аранжувальника для оркестрових партій, продюсер повинен підготувати детальний бриф, який включає музичні референси, MIDI-скетчі або демо-версії, технічні обмеження (наприклад, склад оркестру, який доступний для запису), та дедлайни. При роботі з мастерінг-інженером продюсер повинен підготувати відповідні стемми або стерео-мікси, надати інформацію про цільовий loudness (наприклад, -14 LUFS для Spotify), бажаний тональний баланс, та референсні треки для орієнтації [31].

У сучасних умовах цифрової дистрибуції музики саундпродюсер також бере на себе роль стратега в питаннях релізу та просування музичного продукту. Це включає вибір оптимальної стратегії релізу, яка може суттєво вплинути на комерційний успіх проекту. Традиційний формат повноформатного альбому, який включає 10-15 треків та випускається одночасно, все ще використовується, особливо встановленими артистами з

лояльною фанбазою. Проте для нових або менш відомих артистів часто ефективнішою є стратегія поступового релізу синглів з інтервалом 4-6 тижнів, що дозволяє підтримувати постійну присутність в медіапросторі та максимізувати алгоритмічне просування на стрімінгових платформах.

Продюсер повинен розуміти специфіку роботи різних цифрових платформ. Spotify, наприклад, надає перевагу артистам, які регулярно випускають нову музику, оскільки алгоритми платформи інтерпретують це як ознаку активності та релевантності [44]. Платформа також пропонує інструменти для артистів, такі як Spotify for Artists, через який можна подавати треки для розгляду редакційними плейлистами за 2-4 тижні до офіційного релізу. Apple Music має іншу редакційну філософію, де більше уваги приділяється кураторським плейлистам та ексклюзивним релізам. YouTube Music інтегрується з YouTube, що створює можливості для просування через відеоконтент та алгоритмічні рекомендації на основі переглядів відео.

Timing релізу також є критичним стратегічним рішенням. Продюсер повинен враховувати сезонність музичного ринку: літні місяці традиційно є часом для більш легкої, оптимістичної музики, тоді як осінь та зима краще підходять для більш інтроспективного, емоційного матеріалу. П'ятниця стала стандартним днем для релізів у більшості країн, оскільки це узгоджується з графіком оновлення основних плейлистів на Spotify та інших платформах. Проте деякі артисти експериментують з релізами в інші дні тижня, щоб виділитися серед потоку нової музики. Також важливо уникати релізів у дні, коли очікуються великі реліз-и від мейнстрімних артистів, які можуть «затінити» менші проекти в медійному просторі.

Важливою складовою організаційно-управлінської діяльності є робота з метаданими та правовими аспектами релізу. Метадані – це інформація, яка супроводжує музичний файл і включає назву треку, ім'я артиста, назву альбому, жанр, рік випуску, авторів композиції та тексту, виконавців інструментальних партій, продюсерів, інженерів, та іншу релевантну

інформацію. Правильне оформлення метаданих є критичним для забезпечення коректного відображення треків на всіх платформах, для обліку прослуховувань та нарахування роялті, а також для можливості виявлення та монетизації музики у випадку її використання третіми особами. Саундпродюсер повинен забезпечити реєстрацію композицій в організаціях колективного управління правами. В Україні основною такою організацією є Українське агентство з авторських та суміжних прав (УААСП), яке збирає та розподіляє роялті за публічне виконання музики [45].

На міжнародному рівні існують аналогічні організації: ASCAP, BMI, SESAC у США, PRS у Великій Британії, GEMA у Німеччині, SACEM у Франції. Для отримання роялті від цифрової дистрибуції необхідна реєстрація в організаціях, які управляють механічними правами: в США це HarryFoxAgency, у Європі – різні національні організації. Продюсер повинен допомогти артисту навігувати цю складну систему та забезпечити реєстрацію у всіх відповідних організаціях.

Якщо проект включає використання семплів з комерційних записів, необхідне отримання двох типів ліцензій: master use license (дозвіл від власника майстер-запису, зазвичай звукозаписної компанії) та synchronization license (дозвіл від власників авторських прав на композицію, зазвичай видавничої компанії)[46]. Процес отримання цих ліцензій може бути тривалим та дорогим, особливо для популярних композицій. Вартість ліцензії може варіюватися від кількох сотень до десятків тисяч доларів залежно від популярності оригінального треку, тривалості використаного семплу, та комерційного потенціалу нового релізу. У деяких випадках власники прав можуть вимагати частку від роялті нового треку замість фіксованої оплати.

Для кавер-версій процес ліцензування дещо простіший, оскільки існує концепція «обов'язкової механічної ліцензії» у багатьох юрисдикціях, яка дозволяє будь-якому артисту записати кавер-версію після першого комерційного випуску оригінальної композиції, за умови сплати стандартної ставки роялті. У США ця ставка встановлюється Урядом і станом на 2024 рік

становить 12.4 центи за копію або 2.39 центи за хвилину музики, залежно від того, яка сума більша. Проте навіть у випадку кавер-версій необхідне правильне оформлення документації та своєчасна сплата роялті. Сучасні саундпродюсери також повинні володіти навичками роботи з соціальними медіа та цифровим маркетингом. Хоча зазвичай за маркетинг відповідають спеціалізовані фахівці або лейбли, продюсер часто бере участь у формуванні маркетингової стратегії, особливо в частині створення контенту. «Behind-the-scenes» контент став потужним інструментом маркетингу: короткі відео з студійних сесій, демонстрація процесу створення біту, вокальні дублі, обговорення творчих рішень – все це створює емоційний зв'язок між артистом та аудиторією і генерує очікування майбутнього релізу.

Платформи, такі як TikTok, Instagram Reels, та YouTube Shorts, змінили ландшафт музичного маркетингу, зробивши короткоформатний вірусний контент одним з найефективніших способів просування музики [47]. Продюсер може допомогти створити «TikTok-friendly» моменти в треках – цепкі хуки або запам'ятовувані фрази, які мають потенціал стати вірусними. Також важливо створити різні версії треку: повну студійну версію, радіо-едит, інструментальну версію, a capella версію – для використання в різних контекстах та платформах.

Управління часом є критично важливою навичкою для сучасного саундпродюсера. Студійний час є одним з найбільш дорогих ресурсів у процесі створення музики. У професійних комерційних студіях вартість оренди може сягати 150-300 доларів за годину, що робить ефективне управління часом не просто організаційною необхідністю, але й важливим фінансовим імперативом.

Продюсер повинен вміти організувати робочий процес таким чином, щоб максимально продуктивно використовувати кожен хвилину студійного часу. Ефективне управління часом починається з детальної підготовки до кожної студійної сесії. Перед початком запису продюсер повинен переконатися, що всі технічні аспекти підготовлені: мікрофони встановлені

та протестовані, преампи налаштовані, комп'ютер та програмне забезпечення готові до роботи, всі необхідні плагіни та інструменти доступні. Для сесій запису з живими музикантами це також включає підготовку хедфон-міксів (індивідуальних моніторних міксів для кожного музиканта), налаштування метронома або клік-треку, та забезпечення комфортних умов для виконавців.

Наведемо приклад діяльність саундпродюсерів в сучасних умовах.

Timbaland та Avicii (Тім Берглінг)- найвпливовіші музичні продюсери сучасності, чия діяльність охоплює саунд-продюсування, репертуар, композиторську роботу, вокальне виконання та підприємницьку діяльність.

Timbaland.Тімоті Закерлі Мослі, відомий під сценічним псевдонімом Timbaland, народився 10 березня 1972 року в місті Норфолк, штат Вірджинія, США.

Музичні інтереси Мослі сформувалися ще в дитинстві під впливом культурного середовища Вірджинії. Значну роль у його професійному становленні відіграло знайомство зі співачкою Міссі Елліот та музикантом Мелвіном Барклаффом, відомим як Mago. Результатом цієї співпраці став дует Timbaland & Mago.

На початку 1990-х років Мослі розпочав діяльність як діджей під псевдонімом DJ Tim. Його авторський стиль характеризувався нетрадиційним підходом до звукового оформлення: використанням ритмічних зсувів, перкусійних елементів, бітбокс-техніки та оригінальних семплів вокального походження. Ця творча манера привернула увагу продюсера Деванте Свінга з колективу Jodeci, завдяки чому Мослі отримав можливість увійти до професійної музичної індустрії.

Визнання до Тімбаленда прийшло завдяки співпраці з такими виконавцями, як Aaliyah, Missy Elliott та Ginuwine. Його продюсерський підхід суттєво трансформував жанр R&B: замість традиційних соул-гармоній він запропонував ритмічні, ламані та футуристичні бітові структури з використанням нестандартних звукових семплів.

Ключові роботи періоду становлення. Серед визначальних проєктів цього етапу слід відзначити альбом «One in a Million» виконавиці Aaliyah (1996), який ознаменував нове звучання в жанрі R&B. Того ж року було випущено композицію «Pony» для Ginuwine, що набула значної популярності в продюсерських колах. У 1997 році вийшов експериментальний альбом «Supra Dupa Fly» Missy Elliott, який утвердив репутацію Тімбаленда як музичного новатора.

Зазначені роботи створювалися у творчому тандемі з Missy Elliott, яка виступала водночас партнеркою та авторкою текстів. Успіх у жанрі R&B став підґрунтям для подальшого визнання Тімбаленда як одного з провідних продюсерів сучасної популярної музики.

Розквіт кар'єри: кінець 1990-х — початок 2000-х років. Наприкінці 1990-х років продюсерський стиль Тімбаленда набув значного поширення в індустрії хіп-хопу. У цей період він співпрацював із такими впливовими виконавцями, як Jay-Z, Nas та The LOX. У 1999 році Мослі здобув значний комерційний успіх завдяки спільній роботі з Jay-Z та гуртом UGK над композицією «Big Pimpin'». Паралельно з хіп-хоп проєктами продюсер продовжував розвивати співпрацю в жанрі R&B. Він працював із такими виконавцями, як Ginuwine, Aaliyah, Xscape, Nicole, Playa та Total, а також створив ремікса хіт Usher «You Make Me Wanna».

Початок нового тисячоліття ознаменувався розширенням творчого діапазону Тімбаленда. У цей період він продюсував такі композиції, як «Roll Out (My Business)» для Ludacris, «Hola' Novito» для Jay-Z та «Raise Up» для Petey Pablo. Переломним моментом у кар'єрі продюсера стала співпраця з Джастіном Тімберлейком. У 2002 році Тімбаленд створив хіт «Cry Me a River», після чого продовжив продюсувати переважну більшість подальших релізів співака. Ця балада досягла третьої позиції в чарті Billboard Hot 100 та здобула номінацію на премію Grammy за найкращий сольний поп-вокал у 2004 році. Альбом Тімберлейка «FutureSex/LoveSounds» (2006), над яким працював Тімбаленд, приніс три премії Grammy: за найкращий поп-

вокальний альбом, найкращий танцювальний запис за «SexyBack» та найкращу реп/спів колаборацію за «My Love».

Заснування лейблу та сольна діяльність. У 2006 році Тімбаленд заснував власний лейбл MosleyMusicGroup, серед артистів якого була NellyFurtado, чий альбом «Loose» очолив чарт Billboard 200. Сингл «Promiscuous» за участю Тімбаленда досяг першої позиції в BillboardHot 100 та отримав нагороду за найкращий поп-сингл року на BillboardMusicAwards 2006.

У 2007 році сингл Тімбаленда «GivItToMe» за участю NellyFurtado та JustinTimberlake очолив BillboardHot 100, що передувало виходу його другого сольного альбому «ShockValue». Альбом породив сингли «TheWayIAre» за участю KeriHilson та «Apologize» спільно з OneRepublic, які досягли третьої та другої позицій у чарті відповідно. За даними SoundScan, «Apologize» став одним із лише двох синглів в історії, які досягли позначки в 5 мільйонів цифрових завантажень, а також встановив рекорд за кількістю радіоефірів у Північній Америці.

Сучасна діяльність. У березні 2020 року Тімбаленд спільно зі SwizzBeatz запустив веб-серію Verzuz на платформі Instagram. Цей формат, що розпочався як дружнє музичне протистояння на фестивалі Hot 97 SummerJam у 2018 році, перетворився на культурний феномен періоду карантину, відзначаючи спадщину чорношкірих музичних піонерів.

У 2021 році за роботу над Verzuz обидва продюсери потрапили до списку Time 100 — щорічного рейтингу ста найвпливовіших людей світу за версією журналу Time. Проєкт також отримав премію Webby за визначення в номінації «Breaking the Internet»

Також у 2021 році Тімбаленд заснував Beatclub — підписну онлайн-платформу та застосунок для віддаленого створення бітів, співпраці та продажу музичного контенту між продюсерами та артистами.

Протягом своєї кар'єри Тімбаленд отримав 4 премії Grammy з 21 номінації. У 2007 році журнал Entertainment Weekly зазначив, що практично кожен сучасний поп-тренд можна простежити до творчості Тімбаленда.

Тімбаленд увійшов в історію як один із найвпливовіших продюсерів сучасної популярної музики. Його характерний ритмічний стиль, що поєднує елементи R&B, хіп-хопу та електронної музики з нетрадиційними звуковими семплами, суттєво вплинув на розвиток цих жанрів наприкінці ХХ — на початку ХХІ століття. Його використання інструментів східного походження в таких треках, як «Give It to Me», сприяло популяризації крос-культурного семплювання та вплинуло на продюсерів у Боллівуді та К-поп індустрії.

Avicii (Тім Берглінг). Тім Берглінг, відомий під сценічним псевдонімом **Avicii**, увійшов в історію як один із найвпливовіших представників електронної танцювальної музики (EDM) початку ХХІ століття. Його творча спадщина охоплює інноваційний підхід до продюсування, що поєднав елементи прогресивного хаусу з фолк-музикою та кантрі-звучанням, створивши унікальний жанровий синтез, який справив визначальний вплив на розвиток сучасної електронної музики.

Тім Берглінг народився 8 вересня 1989 року в Стокгольмі, Швеція. Його батько, Клас Берглінг, займався бізнесом у сфері офісного приладдя, а мати, Анкі Ліден, була шведською акторкою. Тім мав трьох братів і сестер: Девіда Берглінга, Лінду Стернер та актора Антона Корберга.

З раннього дитинства Берглінг проявляв інтерес до музики, особливо до електронного звучання. У підлітковому віці він почав самостійно опановувати мистецтво створення музики на домашньому комп'ютері, використовуючи програму FL Studio (Fruity Loops). Спочатку юний музикант створював ремікси на популярні треки, які публікував на музичних форумах та в соціальних мережах. Саме там його помітили продюсери та менеджери з електронної сцени.

Формування творчої ідентичності та початок кар'єри. У травні 2007 року Берглінг підписав контракт із лейблом DeJfittsPlays. Він був активним учасником форумів Laidback Luke, де вдосконалював свою майстерність та демонстрував характерний стиль діп-хаусу. У 2007–2008 роках Тім почав виступати під псевдонімом Avicii (з буддистського терміну «Авічі», що означає найнижчий рівень буддистського пекла), пояснюючи, що його старий псевдонім «Tim Berg» уже був зайнятий на MySpace.

Ранні релізи артиста, такі як «Lazy Jones», «Manman», а згодом «Bromance» (під іменем Tim Berg), отримали популярність у Європі та привернули увагу музичної індустрії. Проте справжній прорив стався у 2011 році з виходом синглу «Levels».

Композиція «Levels» (2011), побудована на семплі з вокалом Арети Франклін із пісні «Something's Got a Hold on Me», стала символом нової хвилі прогресивного хаусу. Трек увійшов до топ-20 більш ніж у 20 країнах світу та закріпив за Avicii статус суперзірки EDM. Композиція стала втіленням характерного стилю артиста: поєднання потужної мелодійності, вокальних семплів та енергії танцюлу.

Після успіху «Levels» Avicii став хедлайнером найпрестижніших фестивалів електронної музики: Ultra Music Festival, Tomorrowland та Electric Daisy Carnival. У 2012 році на шведській церемонії Grammis він отримав нагороди за найкращий інноваційний трек та пісню року за «Levels».

У 2013 році Avicii випустив дебютний альбом «True», який ознаменував новий етап у його творчості. Альбом перевернув уявлення про електронну музику, поєднавши EDM із елементами фолку, кантрі та блюграсу. Перший сингл «Wake Me Up» (з вокалом Aloe Blacc) поєднав електроніку з фолк- та кантрі-звучанням, створивши абсолютно новий стиль — folk EDM.

Трек «Wake Me Up» досяг першої позиції в понад 70 країнах світу, ставши одним із найуспішніших синглів в історії електронної музики.

Альбом «True» дебютував на п'ятій позиції в чарті Billboard 200 та приніс артисту міжнародне визнання.

Серед інших хітів альбому слід відзначити:

- «Hey Brother» — пісня з виразними кантрі-елементами
- «Addicted to You» — композиція з інтенсивним електронним звучанням
- «You Make Me» — прогресивний хаус-трек

Avicii отримав статус новатора — продюсера, який об'єднував різні музичні культури та долав жанрові межі.

Другий студійний альбом «Stories» вийшов 2 жовтня 2015 року на лейблах PRMD Music та Island Records. Над альбомом працювала ціла команда продюсерів, включаючи Salem Al Fakir, Carl Falk, Kristoffer Fogelmark та Martin Garrix. Альбом став останнім прижиттєвим релізом артиста.

Робота над альбомом тривала два роки. За словами Avicii, він працював над 70 композиціями та відібрав найкращі з них. Альбом включав колаборації з такими артистами, як Jon Bon Jovi, Billie Joe Armstrong, Chris Martin, Wyclef Jean та Zac Brown. З альбому було випущено чотири офіційні сингли: «Waiting for Love» (спільно з Martin Garrix), «Pure Grinding», «For a Better Day» та «Broken Arrows». Альбом «Stories» продався тиражем понад мільйон копій і став четвертим за кількістю стрімів альбомом року на Spotify.

Рецензент AllMusic Девід Джеффріс охарактеризував альбом як різноманітний та живий, що демонструє Avicii як продюсера привабливої музики, де EDM, поп та інші жанри перебувають у постійному русі.

У 2016 році, після років інтенсивних гастролей (за шість років — близько 800 виступів), Avicii оголосив про завершення концертної діяльності. Рішення було пов'язане зі станом здоров'я: у 2012 році йому діагностували панкреатит, спричинений надмірним вживанням алкоголю, а у 2014 році він переніс операцію з видалення жовчного міхура та апендикса.

11 серпня 2017 року Avicii випустив EP «AVĪCI (01)», що містив шість треків. Це мав бути перший із трьох EP, які передували повноцінному третьому альбому.

20 квітня 2018 року Тім Берглінг пішов із життя в Маскаті, Оман, у віці 28 років. Його сім'я підтвердила, що причиною смерті стало самогубство. Документальний фільм «Avicii: True Stories» (2017) та пізніший фільм «Avicii: I'm Tim» (2024) детально висвітлюють боротьбу артиста з тривожністю, депресією та залежністю від знеболювальних препаратів.

Протягом свого життя Берглінг неодноразово зізнавався, що був щасливішим до того, як став знаменитим. Інтенсивний графік гастролей, постійний тиск індустрії та проблеми зі здоров'ям призвели до серйозного психічного виснаження.

Посмертний альбом «TIM» (2019). 6 червня 2019 року вийшов третій і останній студійний альбом Avicii під назвою «TIM». Альбом був завершений командою продюсерів та співавторів, з якими Берглінг працював в останні роки життя, на основі його детальних нотаток, демозаписів та незавершених треків.

Альбом включав такі сингли:

- «SOS» (з вокалом Aloe Blacc) — емоційний трек про боротьбу із залежністю
- «Tough Love» (з Agnes та Vargas & Lagola)
- «Heaven» (з вокалом Chris Martin із Coldplay)
- «Fades Away» (з вокалом Noonie Bao та MishCatt)

Усі прибутки від продажу альбому спрямовуються до Фонду Тіма Берглінга. Альбом отримав нагороду Grammis за найкращий електронний/танцювальний альбом 2020 року та номінацію на Billboard Music Awards у категорії Top Dance/Electronic Album.

Протягом кар'єри Avicii отримав численні нагороди та номінації:

- Grammy Awards (США): 2 номінації (Best Dance Recording за «Sunshine» у 2012 році та інші)

- Grammis (Швеція): переможець у категоріях Best Innovator та Song of the Year за «Levels» (2012), посмертна почесна нагорода (2019), Best Electro/Dance Album за «TIM» (2020)
- American Music Awards: переможець у категорії Favorite Electronic Dance Music Artist (2013)
- Billboard Music Awards: 6 номінацій, 1 перемога
- MTV Europe Music Awards: переможець у категорії Best Swedish Act (2013, 2018, 2019)
- MTV Video Music Awards: Best Dance Video за «Lonely Together» (2018)
- World Music Awards: 8 номінацій, 2 перемоги (2014)
- iHeartRadio Music Awards: EDM Song of the Year за «Wake Me Up» (2014)

26 березня 2019 року сім'я Avicii заснувала Фонд Тіма Берглінга для вшанування його пам'яті та продовження благодійної діяльності, якою він займався за життя. Фонд спрямований на підвищення обізнаності про психічне здоров'я, запобігання самогубствам серед молоді, а також підтримку проєктів у сферах захисту клімату, збереження зникаючих видів та боротьби з голодом.

5 грудня 2019 року на стадіоні Friends Arena в Стокгольмі відбувся благодійний концерт Avicii Tribute Concert for Mental Health Awareness, де виступили David Guetta, Kygo, Dimitri Vegas & Like Mike, Nicky Romero та інші. Концерт встановив рекорд відвідуваності арени — 58 163 глядачі. У 2021 році стадіон Globen у Стокгольмі було перейменовано на Avicii Arena. У лютому 2022 року відкрився музей The Avicii Experience, присвячений життю та творчості артиста.

Висновки до розділу 3

Аналіз особливостей роботи саундпродюсера в сучасних умовах дозволяє зробити наступні висновки. По-перше, діяльність сучасного саундпродюсера значно розширилася за межі суто технічних аспектів

звукозапису та обробки, перетворившись на комплексну професію, що поєднує функції проектного менеджера, фінансового планувальника, маркетолога та стратега. Організаційно-управлінська компетентність стала такою ж важливою, як і технічна майстерність, оскільки успіх музичного проекту залежить не лише від якості звуку, але й від ефективної координації всіх аспектів виробництва, дистрибуції та просування. По-друге, психологічні навички та емоційний інтелект є критично важливими компонентами професійної майстерності саундпродюсера. Здатність створювати комфортне психологічне середовище, ефективно комунікувати, надавати конструктивний зворотний зв'язок, керувати конфліктами та підтримувати творчу енергію артистів безпосередньо впливає на якість фінального продукту. Найуспішніші саундпродюсери володіють не лише технічною експертизою, але й розвиненими навичками міжособистісної взаємодії, що дозволяє їм виявляти найкраще в артистах та створювати умови для справжньої творчої співпраці.

По-третє, сучасна музична індустрія вимагає від саундпродюсерів постійної адаптації до нових технологій, форматів дистрибуції, та способів споживання музики. Розуміння специфіки цифрових платформ, алгоритмів стрімінгових сервісів, трендів соціальних медіа, та глобальних змін у музичному бізнесі стало необхідною умовою для успішної кар'єри. Водночас, базові цінності професії – прагнення до художньої досконалості, повага до творчого процесу, та відданість служінню музичному мистецтву – залишаються незмінними і продовжують визначати найвищі стандарти професійної діяльності саундпродюсера.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження у даній кваліфікаційній роботі, були виконані усі поставлені завдання у повному обсязі, через що можна сформулювати наступні висновки :

1. Досліджено історичний розвиток професії саундпродюсера та виявлено ключові етапи її еволюції. Професія саундпродюсера пройшла значну еволюцію від простого технічного виконавця до ключової креативної фігури музичної індустрії. Виокремлено три основні напрямки продюсування – *продюсер* (бізнесова сторона), *музичний продюсер* (креативний центр) та *саунд-продюсер* (технічна майстерність). Кожен етап розвитку професії характеризувався розширенням функціональних обов'язків та підвищенням вимог до компетентності фахівця.

2. Проаналізовано сучасне розуміння ролі саундпродюсера в музичній індустрії та розроблено компетентнісну модель фахівця. Сучасний саундпродюсер виконує комплексну роль, що поєднує технічну експертизу, творче бачення та організаційні навички. Він забезпечує високу якість звучання через професійний запис, зведення треків, обробку звуку та мастеринг. Компетентнісна модель фахівця включає технічні знання, творчі здібності, комунікативні навички та розуміння музичної теорії.

3. Охарактеризовано технологічні аспекти діяльності саундпродюсера в студії звукозапису. Діяльність саундпродюсера у студії звукозапису базується на використанні сучасного обладнання та програмного забезпечення. Технологічні аспекти включають знання акустики приміщень, володіння цифровими аудіо робочими станціями (DAW), розуміння принципів мікрофонної техніки та обробки сигналу. Постійний технологічний прогрес вимагає безперервного професійного розвитку.

4. Досліджено методи роботи саундпродюсера з вокалом та різними музичними інструментами. Робота саундпродюсера з вокалістами та музикантами потребує індивідуального підходу, врахування специфіки різних інструментів та жанрових особливостей. Методи включають

регродакшн (підготовка), запис, редагування, зведення та мастеринг. Важливою є здатність створювати комфортну творчу атмосферу та знаходити оптимальні технічні рішення для реалізації художнього задуму.

5. Визначено особливості організаційно-управлінської діяльності саундпродюсера. Саундпродюсер виступає не лише як технічний спеціаліст, але й як менеджер проєкту. Це передбачає планування бюджету, координацію роботи команди, дотримання дедлайнів, ведення переговорів з клієнтами та виконавцями. Організаційні навички є невід'ємною складовою успішної професійної діяльності.

6. Проаналізовано психологічні аспекти взаємодії саундпродюсера з виконавцями. Взаємодія з виконавцями вимагає високого рівня емоційного інтелекту, емпатії та конфліктологічної компетентності. Саундпродюсер повинен вміти мотивувати артистів, розуміти їхні творчі потреби, долати психологічні бар'єри та створювати атмосферу довіри. Успішна співпраця базується на взаємоповазі, відкритій комунікації та спільному прагненні до досягнення найкращого результату.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Burgess R. J. *The Art of Music Production: The Theory and Practice* / Richard James Burgess. 4th edition. New York : Oxford University Press, 2013. 368 p.
2. Стаття «The Evolution of Sound Engineering: Advancements in Audio Technology». URL: <https://www.interestjournals.org/articles/the-evolution-of-sound-engineering-advancements-in-audio-technology-99023.html> (Дата звернення : 13.10.2025).
3. Brown, Mick. *Tearing Down the Wall of Sound: The Rise and Fall of Phil Spector*. 2008. 512p.
4. Charnas, Dan. *Dilla Time: The Life and Afterlife of J Dilla, the Hip-Hop Producer Who Reinvented Rhythm*. 2022. 480p.
5. «Beyond Skeuomorphism: The Evolution of Music Production Software» URL: <https://www.arpjournal.com/asarpwp/beyond-skeuomorphism-the-evolution-of-music-production-software-user-interface-metaphors-2/> (Дата звернення 20.10.2025).
6. *Record producer*. Wikipedia. — online article. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Record_producer (Дата звернення: 22.10.2025)
7. *The Art Of Music Production*. The LA Note Magazine. “The Role of a Music Producer”. URL: [The LA Note Magazine](https://www.lanotemagazine.com/) (Дата звернення: 28.10.2025)
8. *The Role and Responsibilities of a Music Producer*. JiYu Music Producer Digest. — online article. URL: <https://jiyushe.com/music-producer/the-role-and-responsibilities-of-a-music-producer.html>
9. *The Impact of Streaming on Music Royalties*. URL: [Concrank](https://www.concrank.com/)

10. Huber D. M., Runstein R. E. *Modern Recording Techniques* / David Miles Huber, Robert E. Runstein. – 9th edition. New York : Routledge, 2017. 608 p.
11. Kostka, S., & Payne, D. *Tonal Harmony*. McGraw-Hill . 2017. 704 p.
12. Owsinski, B. *The Mixing Engineer's Handbook* . 2017. 400p.
13. Gibson D. *The Art of Mixing: A Visual Guide to Recording, Engineering, and Production* / David Gibson. Boston : Course Technology, 2019. 480 p.
14. Passman, D. S. *All You Need to Know About the Music Business*. Simon & Schuster). 2023. 560p.
15. Brabec, J., & Brabec, T. *Music, Money and Success: The Insider's Guide to Making Money in the Music Business*. 2018. 688p.
16. Klickstein, G. *The Musician's Way: A Guide to Practice, Performance, and Wellness*. Oxford University Press. 2009. 368p.
17. Levitin, D. J. (2006). *This Is Your Brain on Music: The Science of a Human Obsession*. Dutton: 2007. 322p.
18. Rumsey F., McCormick T. *Sound and Recording: An Introduction*. 7th ed. Routledge, 2017. 582 p.
19. Hodgson J., Rossing T. *Acoustic Treatment and Design of Rooms*: Academic Press, 2010. 312 p.
20. Milner G. *Perfecting Sound Forever: An Aural History of Recorded Music*. Faber & Faber, 2009. 416 p.
21. Corey J. *Audio Production and Critical Listening: Technical Ear Training*. 2nd ed. Focal Press, 2016. 432 p.
22. Rumsey F., Walker T. *Digital Interface Handbook*. 3rd ed. Focal Press, 2016. 456 p.
23. Derryck T. *Studio Maintenance and Signal Flow*. ProAudio Press, 2016. 210 p.
24. Antelope Audio. *Clocking and Synchronization Guide*. Antelope Audio, 2019. 48 p.
25. Apple Inc. *Logic Pro User Guide*. Apple Documentation, 2020. 640 p.

26. Avid Technology. *Pro Tools Reference Guide*. Avid, 2021. 720 p.
27. White, P. *The Producer's Manual*. Sound On Sound Publishing. 2019. 354 p.
28. FabFilter. *Pro-R, Pro-Q, and Dynamics Plugins Documentation*. Amsterdam, The Netherlands. 2002. 64 p.
29. Valhalla DSP.. *Reverb Plugins Overview*. URL: <https://valhalladsp.com>
30. Sound On Sound Magazine. (2000–2025). *Articles on DAW, plugins, and studio design*. <https://www.soundonsound.com> (Дата звернення: 25.10.2025).
31. Katz, B. *Mastering Audio: The Art and the Science* (3rd ed.). Focal Press. 2002. 319p.
32. Bartlett, B. & Bartlett, J. *Practical Recording Techniques*. Focal Press, 2016. 522p.
33. Senior, M. *Mixing Secrets for the Small Studio*. Routledge, 2018. 432p.
34. Newell, P. *Recording Studio Design*. Focal Press, 2003. 613p.
35. Théberge, P. *Any Sound You Can Imagine: Making Music/Consuming Technology*. Wesleyan University Press, 2017. 293p.
36. Tarrant, M. *Microphone Techniques in Music Recording*. – Audio Engineering Society Journal. URL: <https://www.dpamicrophones.com/mic-university/audio-production/stereo-recording-techniques-and-setups/> (Дата звернення 03.11.2025).
37. Massey, H. *Behind the Glass: Top Record Producers Tell How They Craft the Hits*. Backbeat Books, 2009. 332p.
38. Moylan, W. *Understanding and Crafting the Mix: The Art of Recording*. Focal Press, 2007. 396p.
39. Thompson, D. *Creative Recording Techniques for Guitarists*. MusicTech, 2019. 290p.
40. Eargle, J. *The Microphone Book*. Focal Press, 2012. 455p.
41. Gallo, C. *Drum Recording Handbook*. Hal Leonard, 2018. 186p.
42. Berklee College of Music. *Music Industry Trends Report 2023*. Boston, 2023.

43. Izhaki, R. *Mixing Audio: Concepts, Practices and Tools*. Focal Press, 2023. 604p.
44. Spotify for Artists. *Music Promotion and Release Strategy Guide*. – Spotify.
URL: <https://support.spotify.com/us/artists/article/promoting-music-on-spotify/> (Дата звернення 09.11.2025).
45. УААСП. *Офіційний сайт Українського агентства з авторських і суміжних прав*. URL: <https://uaasp.org.ua> (Дата звернення 11.11.2025).
46. U.S. Copyright Office. *Compulsory License for Making and Distributing Phonorecords*. – Washington, 2024. 7p.
47. Music Ally. *Social Media Strategies for Independent Artists*. – London
URL: <https://musically.com/marketing-services/>
48. Zak, A. J. *The Poetics of Rock: Cutting Tracks, Making Records*. University of California Press, 2001. 274p.
49. Hewitt, M. *Music Theory for Computer Musicians*. 2008. 309p.
50. Lambert, P. *Producing Music: A Creative Approach*. Routledge, 2020.
51. Robjohns, H. *Sound on Sound: Producer's Guide to Vocals*. URL: <https://www.soundonsound.com/techniques/vocal-recording-production-masterclass> (Дата звернення 09.11.2025)
52. Moorefield, V. *The Producer as Composer: Shaping the Sounds of Popular Music*. MIT Press, 2010. 164p.
53. Wilson, A. *Psychology for Physics*. Routledge, 2021. 786p.
54. Woody, H. *Psychology for Musicians: Understanding and Supporting Creative Performance*. Oxford University Press, 2022. 368p.

ДОДАТКИ

Додаток А

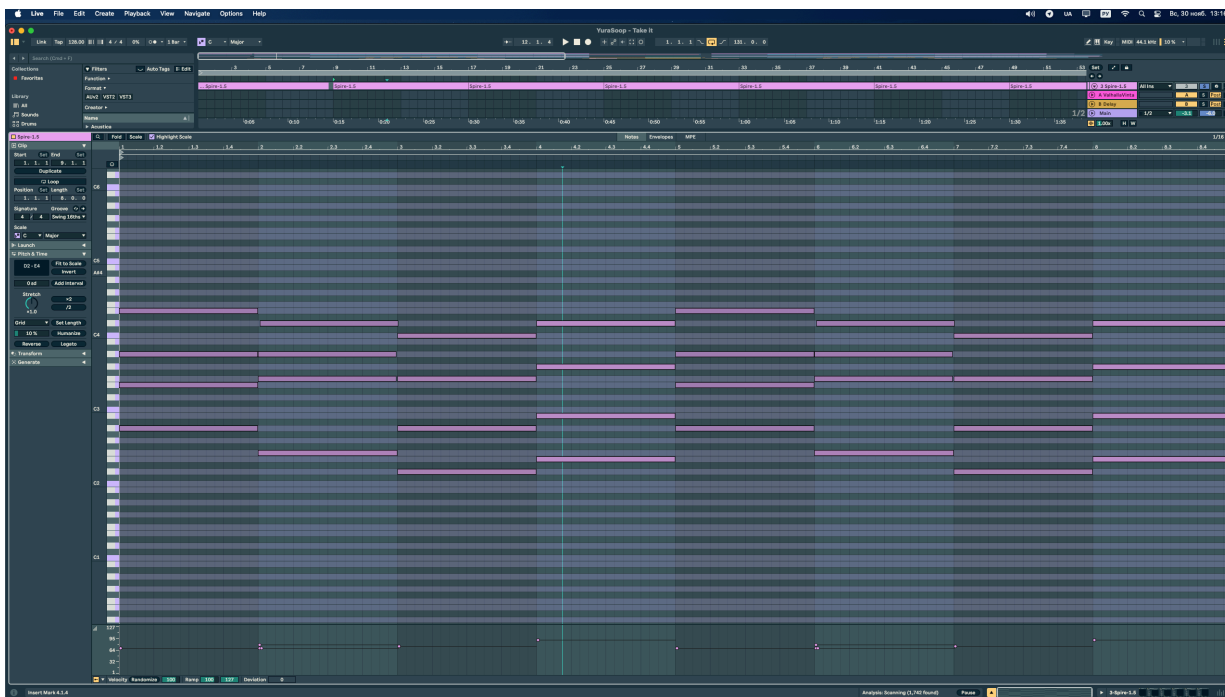

Рис. 1. Основні акорди аранжування

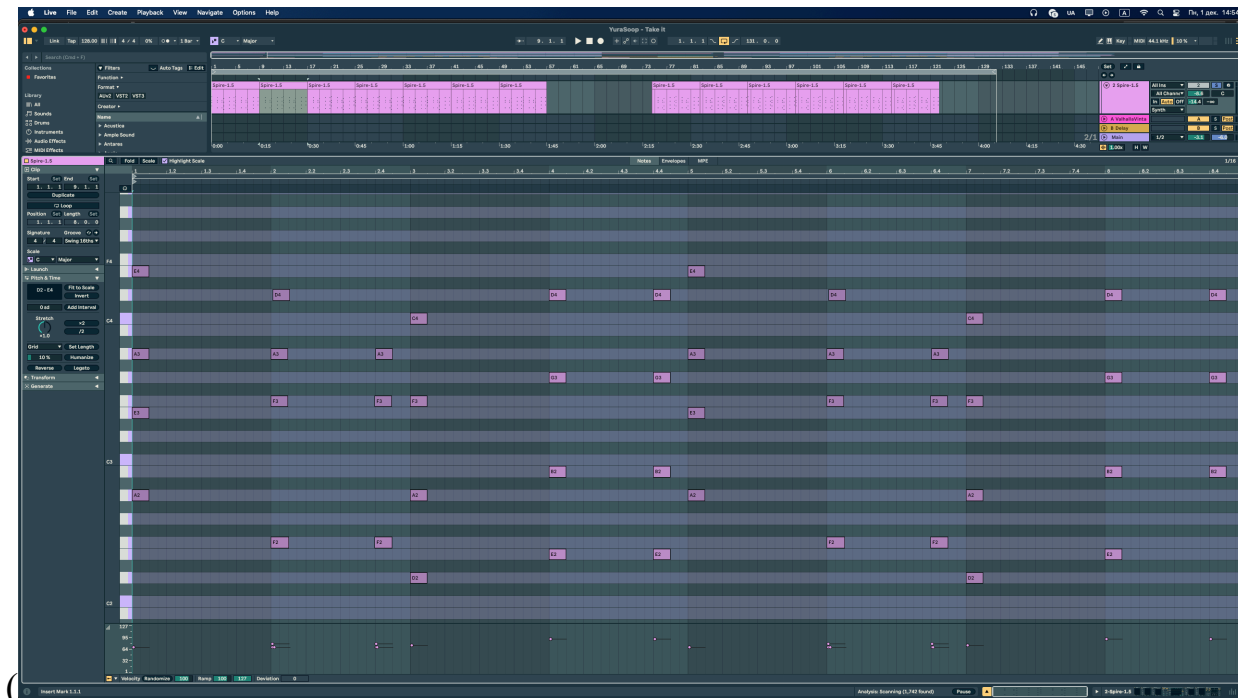

Рис. 2. Партія рluck синтезатора Serum

Рис. 3 Послідовність та налаштування плагінів рікк синтезатора Serum

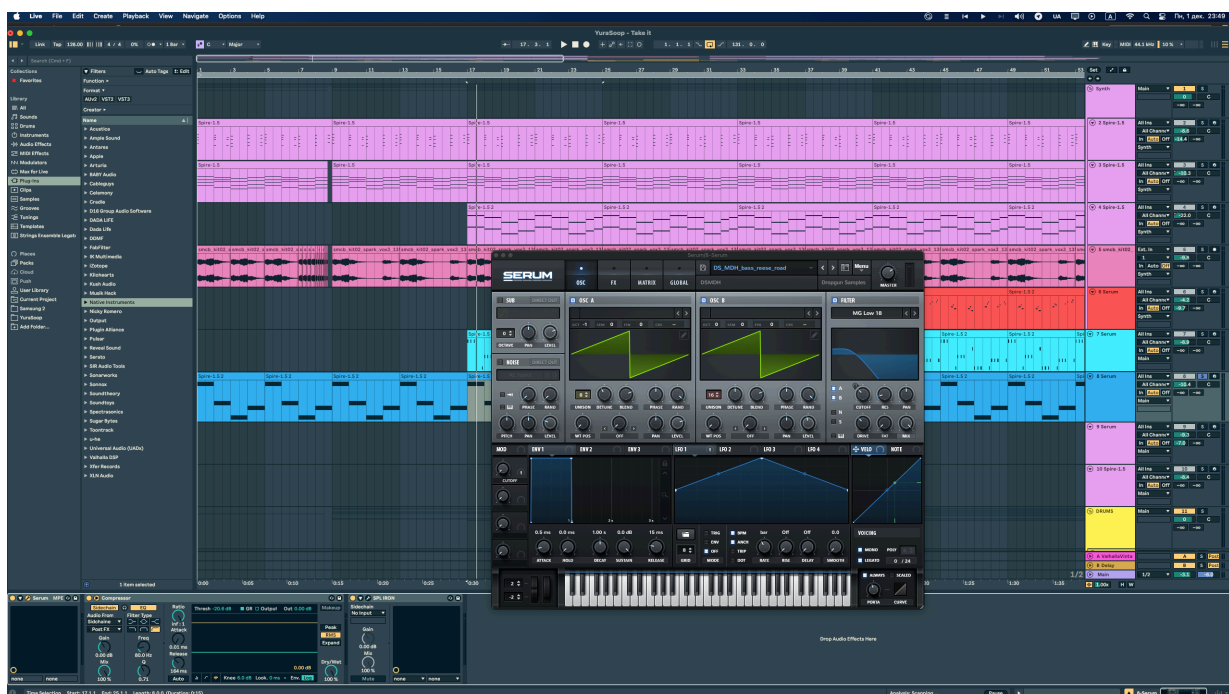

Рис. 4 Налаштування синтезатора Serum інструмента Reeze Bass

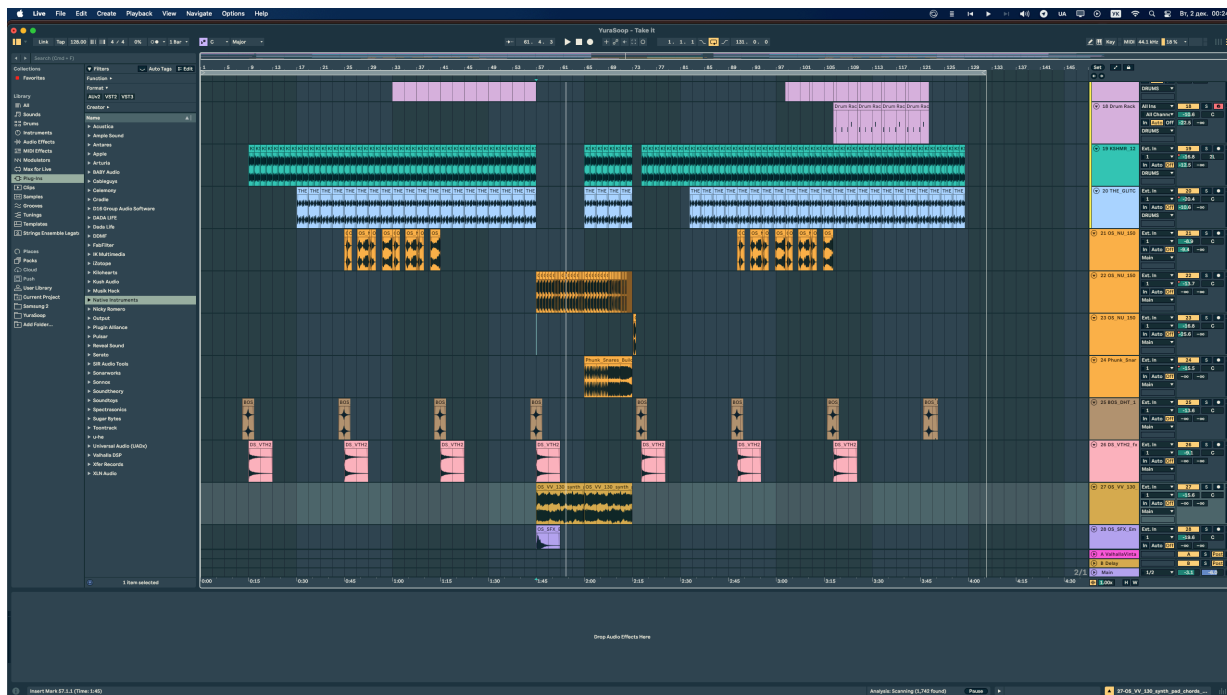

Рис. 5 Проект аранжування з FX та деякими інструментами